

Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion ja kunnallisen virkaehtosopimusjärjestelmän muuttamisen edellyttämistä lainsäädännön muutoksista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Valtion virkaehtosopimuslakia ja kunnallista virkaehtosopimuslakia esitetään muutettavaksi siten, että ne nykyistä enemmän vastaisivat toisaalta toisiaan ja toisaalta yksityisoikeudellisissa työsopimussuhteissa noudatettavaa työehtosopimuslakia.

Virkaehtosopimuslakien nojalla sovittavien asioiden piiriä esitetään laajennettavaksi. Henkilöpiiri esitetään ulotettavaksi koskemaan muutkin kuin päätoimiset virkamiehet. Edelleen esitetään, että valtion virkamiesasioiden hoitamisessa noudatettavista menettelytavoista saataisiin pääsopimuksen tapaan sopia yleissopimuksella. Valtiontyöntäjän neuvottelu- ja sopimustoiminnan osittaisen hajauttamisen mahdollistamiseksi esitetään tätä koskeva valtuutuslausuma lakiin.

Valtioneuvostolle ja kunnalliselle sopimusvaltuuskunnalle esitetään annettavaksi oikeus määrätä virkamiesten palvelussuhteen ehdoista virkaehtosopimuksesta poikkeavasti, mikäli hen-

kilöstön pysyttäminen tai saaminen palvelukseen taikka muut painavat syyt sitä vaativat.

Valtiota työnantajana edustavien virkojen haltijoiden määrittelyä esitetään täsmennettäväksi ja kunnalliseen virkaehtosopimuslakiin esitetään otettavaksi säännös, jonka perusteella kunnalliselle sopimusvaltuuskunnalle tulee mahdollisuus määrätä kuntia ja kuntainliittoja työnantajana edustavien viranhaltijoiden palvelussuhteen ehdoista.

Virkariitalautakunnat ehdotetaan muutettavaksi kahdeksanjäsenisiksi.

Virkaehtosopimusjärjestelmään kuuluvan työrauhasäännösten määräaikoja esitetään muutettavaksi siten, että työtaistelun lykkäytymisen enimmäisaika lyhenee seitsemästä viiteen viikkoon.

Työtuomioistuimesta annettua lakia ehdotetaan täsmennettäväksi valtion neuvotteluviranomaisten asianosaisaseman osalta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Valtion virkaehtosopimuslakiin (664/70) ja kunnalliseen virkaehtosopimuslakiin (669/70) perustuvat virkaehtosopimusjärjestelmät ovat olleet voimassa 1. 12. 1970 lukien. Järjestelmiä noudattaen on valtion virkamiesten ja kunnal-

listen viranhaltijoiden palvelussuhteen ehdoista neuvoteltu ja sovittu runsaan vuosikymmenen ajan.

Hallituksen mielestä virkaehtosopimusjärjestelmistä saatujen kokemusten perusteella järjestelmissä ei ole tarpeita lainsäädännön olennaisiin muutoksiin. Työmarkkinoilla yleisesti ta-

pahtuneeseen kehitykseen verraten virkaehtosopimuslaeissa on kuitenkin eräitä lainsäädäntötoimia edellyttäviä kohtia.

Virkaehtosopimuslakien niiden säännösten, joita tässä lakiesityksessä ehdotetaan muutettaviksi, sisältö on nykyisin seuraava.

Valtion osalta virkaehtosopimuksella voidaan sopia vain päätoimisen henkilöstön palvelussuhteen ehdoista.

Kummassakin järjestelmässä on mahdollista sopia vain irtisanomisajasta, muttei irtisanomisperusteista. Myöskään virkavapauden perusteista ja ehdoista ei saa sopia muutoin kuin koulutuksen, opiskelun, sairauden, raskauden ja synnytyksen perusteella myönnettävän virkavapauden osalta. Valtion taikka kunnan tai kuntainliiton omaisuuden käyttämisestä ei saa sopia.

Valtion niin sanotulla pääsopimuksella voidaan sopia neuvottelumenettelystä sekä työrauhan turvaamista tarkoittavasta tai muusta sellaisesta menettelystä. Tämä ei kuitenkaan mahdollista sopimista valtion virkamiesasioiden hoitamisen yleisistä menettelytavoista.

Valtion virkaehtosopimuslain ja -asetuksen mukaan virkaehtosopimusneuvottelut käy ja virkaehtosopimuksen työnantajana tekee aina valtiovarainministeriö valtion neuvotteluviranomaisena. Muilla ministeriöillä taikka virastoilla tai laitoksilla ei lain mukaan ole tällaista toimivaltaa. Valtioneuvoston edellytetään kaikissa tapauksissa hyväksyvän virkaehtosopimuksen.

Työnantajan yksipuolinen päätöksenteko virkaehtosopimuksen voimassa ollessa on laissa riittämättömästi säännelty, osittain vain virkaehtosopimuksiin perustuva järjestely.

Kunnallisen järjestelmän mukaan kunnallisen sopimusvaltuuskunnan toimiston johtokunta antaa suosituksia niistä asioista, joista ei voida sopia virkaehtosopimuksella. Kunnalliset virkaehtosopimukset työnantajana tekevällä kunnallisella sopimusvaltuuskunnalla ei ole lakiperusteista mahdollisuutta suositusten antamiseen.

Valtion työnantajavirkamiesten piiri on määritelty siten, että heidän tehtäviensä on edellytetty liittyvän virkaehtosopimusneuvotteluihin taikka työtaistelutilanteisiin. Heidän palkkauserusteensa vahvistetaan osittain virkaehtosopimuksin, osittain valtioneuvoston päätöksin.

Sekä valtion että kunnalliseen virkariitalautakuntaan kuuluu kuusi jäsentä. Molemmissa virkaehtosopimusjärjestelmissä on mahdollista, että työtaistelun aloittaminen tai laajentami-

nen siirtyy viiden viikon päähän alunperin ilmoitetusta ajankohdasta eli yhteensä seitsemän viikon päähän ilmoituksesta.

2. Ehdotetut muutokset

Hallitus ehdottaa virkaehtosopimusjärjestelmiä kehitettäväksi siten, että valtion järjestelmän soveltamisalaa laajennetaan osa-aikaisiin virkasuhteisiin; sovittavien asioiden piiriä laajennetaan virkavapauksien, irtisanomisperusteiden ja rajoitetusti työnantajan omaisuuden käyttämisen osalta; työnantajan edustajien määrittelyä valtion osalta täydennetään; mahdollistetaan valtion osalta neuvottelutoimivallan ja sopimistoimivallan rajoitettu siirtäminen virastoille ja laitoksille; mahdollistetaan valtion virkamiesasioiden hoitamisen menettelytapoja koskevien yleissopimusten tekeminen; annetaan valtioneuvostolle ja kunnalliselle sopimusvaltuuskunnalle mahdollisuus painavista syistä määrätä palvelussuhteen ehdoista toisin kuin sopimuksin on sovittu; täsmennetään valtiovarainministeriön toimivaltaa myöntää erivapauksia, henkilökohtaisia palkanlisäjä ja muita niihin verrattavia etuja; annetaan kunnalliselle sopimusvaltuuskunnalle oikeus suositusten antamiseen; täsmennetään sallitun työtaistelun määrittelyä; virkariitalautakunnat muutetaan kuusijäsenisistä kahdeksanjäsenisiksi; ja muutetaan työtaistelun aloittamista ja laajentamista koskevia määräaikoja siten, että työtaistelua koskevan ilmoituksen ja työtaistelun aloittamisen tai laajentamisen välinen enimmäisaika lyhenee seitsemästä viiteen viikkoon.

Jotta valtioneuvostolle ja kunnalliselle sopimusvaltuuskunnalle annettavalla mahdollisuudella parantaa yksipuolisesti palvelussuhteen ehtoja ei loukattaisi Eduskunnalle kuuluvaa oikeutta päättää valtion menojen perusteista, ehdotetaan hallitusmuotoa ja valtiopäiväjärjestystä muutettavaksi siten, että valtioneuvoston ja kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätös olisi alistettava Eduskunnan palkkavaltuuskunnan hyväksyttäväksi samoin edellytyksin kuin virkaehtosopimus.

Valtion osalta ehdotetun sopimistoimivallan hajauttamisen huomioon ottamiseksi hallitus ehdottaa työtuomioistuimesta annetun lain (646/74) muuttamista. Lisäksi hallitus ehdottaa tarvittavia lisäyksiä kunnallisesta sopimusvaltuuskunnasta annettuun lakiin (761/70) sekä kuntien ja kuntainliittojen valtion-

osuuksista ja -avustuksista annettuun lakiin (35/73).

3. Valmistelu

Hyväksyessään vuoden 1970 valtiopäivillä valtion virkaehtosopimusjärjestelmän voimaansaattamisen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön (60 §/1970 vp.) Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa tarkoin niitä rajoittavia vaikutuksia, joita lain soveltamisella on toisaalta viran- ja toimenhaltijain sekä valtion työntekijäin työtaisteluoikeuksiin ja toisaalta Eduskunnan päätösvaltaan.

Kertomuksissa hallituksen toimenpiteistä eri vuosilta mainituin tavoin nämä edellytykset on otettu huomioon virkaehtosopimusjärjestelmän seurannassa ja viimeksi allamainitun Virkaehtotoimikunta 1977:n työssä, johon tämä hallituksen esitys pääasiallisesti perustuu.

Hyväksyessään vuoden 1976 valtiopäivillä hallituksen esityksen valtion virkojen ja toimien järjestelyvaltuuslaiksi (111 §/1976 vp.) Eduskunta edellytti, että hallitus viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin työmarkkinajärjestöjen ja puolueiden edustajista lähinnä parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan koostuvan virkaehtokomitean asettamiseksi, jonka tehtävänä muun ohella olisi selvittää henkilökuntajärjestöjen osuus tulevilla henkilöjärjestelyissä.

Tämän edellytyksen huomioon ottaminen lankeaa viime kädessä näiden yleisperustelujen 5. kohdassa mainitun virkamieslainsäädännön kokonaisuudistuksen alueelle. Siltä osin viitataan hallituksen sitä koskevan esityksen perusteluihin.

Valtioneuvoston teknisten toimihenkilöiden kevään 1973 lakon lopettamiseen liittyen asettama Virkaehtokomitea selvitti virkaehtosopimusjärjestelmien kehittämistä ja jätti mietintönsä 30. 5. 1975 (komiteanmietintö 1975: 51). Mietintöön liittyi useita eriäviä mielipiteitä ja sen perusteella tehtiinkin vain vähäisiä muutoksia valtion virkaehtosopimuslakiin.

Valtiovaraministeriö asetti 11. 5. 1977 toimikunnan, jonka tehtävänä oli tutkia ja selvittää valtion ja kunnallisen virkaehtosopimusjärjestelmän kehittämistä ottaen huomioon niiden soveltamisesta saadut kokemukset sekä työmarkkinoilla yleisesti tapahtunut kehitys. Tämä Virkaehtotoimikunta 1977 päätti työnsä 30. 5. 1980 (komiteanmietintö 1980: 34).

Valtion virkaehtosopimuslain 5 §:n ne muutokset, jotka koskevat valtioneuvoston ja valtiovaraministeriön toimivaltaa yksipuolisesti säännellä palvelussuhteen ehtoja, perustuvat osittain näiden yleisperustelujen 5. kohdassa mainitun virkamieslainsäädännön kokonaisuudistuksen perustana olleessa Julkishenkilöstön oikeusasemakomitean I osamietinnössä (komiteanmietintö 1979: 26) tältä osin tehdyihin esityksiin.

Virkaehtotoimikunta 1977:n mietinnöstä on saatu lausunnot valtioneuvoston oikeuskanslerilta, kaikilta ministeriöiltä sekä 24 keskusvirastolta. Työmarkkinajärjestöistä lausunnot on saatu Akava ry:ltä, Julkisten työalojen ammattijärjestö JTA ry:ltä, TVK:n Virkamiesjärjestöt TVK-V ry:ltä, Virkamiesliitto ry:ltä, Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitto STTK ry:ltä, Valtion Teknillisten Keskusliitto VTK ry:ltä sekä Kuntien Teknillisten Keskusliitto KTK ry:ltä. Edelleen on saatu lausunnot Suomen Kaupunkiliitto ry:ltä, Suomen Kunnallislitto ry:ltä ja Finlands Svenska Kommunförbund rf:ltä sekä kunnalliselta sopimusvaltuuskunnalta.

Lausuntojen antamisen jälkeen on asiasta käyty valtion viran ja toimen haltijain neuvottelu-oikeudesta annetun lain (82/43) mukaiset neuvottelut.

4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Virkaehtosopimusjärjestelmän kehittämistä koskevilla ehdotuksilla pyritään varmistamaan julkisen työmarkkinasektorin neuvottelu- ja sopimusjärjestelmien kyky toimia virkamiesten palvelussuhteen ehtojen ja työriitojen sääntelyn välineinä.

Esityksen viranomaisten välisen toimivallan kehittämistä koskevat ehdotukset eivät edellytä resurssien lisäämistä. Sopimuksenvaraisten asioiden piiriin laajentaminen ei aiheuta organisatorisia muutostarpeita. Uusien asioiden tuleminen virkaehtosopimusjärjestelmien piiriin on omiaan johtamaan tältä osin tehtävien ratkaisujen kustannusvaikutusten entistä selkeämpään huomioonottamiseen.

Mitkään ehdotuksista eivät sisällä palvelussuhteen ehtojen muuttamista eivätkä siten aiheuta välittömiä kustannusvaikutuksia.

5. Yhteys virkamieslain- säädännön kokonais- uudistukseen

Virkaehtosopimusjärjestelmille asettaa uusia vaatimuksia valtion ja peruskoululaitoksen palveluksessa olevan henkilöstön oikeudellista asemaa koskeva uudistus (jäljempänä virkamies-

lainsäädännön kokonaisuudistus), josta hallitus antaa Eduskunnalle eri esityksen. Tähän uudistukseen sisältyy eräitä muun muassa virkamiesten irtisanottavuutta ja siirrettävyyttä koskevia ehdotuksia, joiden johdosta on perusteltua tehdä vastaavat muutokset virkaehtosopimuslainsäädäntöön.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Hallitusmuoto

65 §. Hallitusmuodon 65 §:n 3 momentin (662/79) mukaan valtion virkamiesten palvelussuhteen ehtoista voidaan määrätä virkaehtosopimuksin, niin kuin siitä lailla säädetään. Valtion virkaehtosopimuslaista saadut kokemukset osoittavat, että virkamiesten palvelussuhteen ehtojen määrittämisessä voidaan joissakin tilanteissa tarvita valtiolle työnantajana mahdollisuuksia nopeampiin ja joustavampiin ratkaisuihin, kuin mihin monien osapuolten välisessä virkaehtosopimusmenettelyssä päästään.

Hallitusmuodon 65 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että virkamiesten palvelussuhteen ehtoista voitaisiin määrätä virkaehtosopimuksien lisäksi myös valtioneuvoston päätöksin, niin kuin siitä lailla säädetään. Hallituksen käsityksen mukaan hallitusmuotoon on tehtävä tämä muutos, jotta valtion virkaehtosopimuslaissa voitaisiin hallituksen esittämien tavoin säätää, että valtioneuvosto voisi määrätä virkamiesten palvelussuhteen ehtoista toisin kuin virkaehtosopimuksessa on sovittu, jos henkilöstön saaminen palvelukseen tai palveluksessa pysyttäminen taikka muut erittäin painavat syyt sitä vaativat. Tätä tarkoittava valtioneuvoston päätös olisi alistettava Eduskunnan palkkavaltuuskunnan hyväksyttäväksi samoin edellytyksin kuin virkaehtosopimus.

2. Valtiopäiväjärjestys

76 a ja 82 a §. Edellä hallitusmuodon 65 §:n kohdalla hallitus on ehdottanut muutosta,

joka aiheutuu hallituksen ehdottamasta järjestelystä, että valtion virkamiesten palvelussuhteen ehtoista voitaisiin eräin edellytyksin määrätä valtioneuvoston päätöksellä. Vastaavasti kunnallishallinnon osalta hallitus ehdottaa kunnallista virkaehtosopimuslakia muutettavaksi siten, että kunnallisten viranhaltijain palvelussuhteen ehtoista voitaisiin samoin edellytyksin määrätä kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätöksellä. Valtion virkaehtosopimuslakia sekä kuntien ja kuntainliittojen valtioneosuuksista ja -avustuksista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että tällainen päätös olisi, voidakseen olla valtioneuvoston suorittamisen peruste, alistettava Eduskunnan palkkavaltuuskunnan hyväksyttäväksi samoin edellytyksin kuin virkaehtosopimus.

Valtiopäiväjärjestykseen ehdotetaan muutokset, jotka tarvitaan valtioneuvoston ja kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätösten käsittelemiseksi Eduskunnassa ja Eduskunnan palkkavaltuuskunnassa samassa järjestyksessä kuin vastaavat virkaehtosopimukset. Muutettavaksi ehdotetaan valtiopäiväjärjestyksen 76 a § ja 82 a §:n 5 ja 6 momentti (237/79) siten, että virkaehtosopimusten rinnalla mainitaan virkamiesten taikka viranhaltijain palvelussuhteen ehtoista määrävä valtioneuvoston tai kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätös.

3. Valtion virkaehtosopimus- laki (664/70)

1 §. Pykälän 1 ja 2 momenttia esitetään muutettavaksi niin, että virkasuhteeseen verrattavien palvelussuhteiden kohdalla poistettaisiin päätoimisuuden vaatimus.

Ehdotettu muutos liittyy edellämäinnittuun virkamieslainsäädännön kokonaisuudistusta koskevaan hallituksen esitykseen. Siihen sisältyvän ehdotuksen valtion virkamieslaiksi 6 §:n 2 momentin mukaan virkaa perustettaessa voidaan siihen kuuluva työaika, opetusvelvollisuus tai muu työmäärä rajoittaa tietyksi osaksi virkaan yleensä kuuluvasta koko työmäärästä.

Tällä tavoin perustettujen virkojen palkkauksista ja palvelussuhteen muista ehdoista on tarkoituksenmukaista myös valtionhallinnossa määrätä työmarkkinakäytännön mukaisesti sopimuksiin. Siten esimerkiksi posti- ja telelaitoksen palveluksessa oleviin ns. erillisryhmiin kuuluvista muutkin kuin päätoimisessa palvelussuhteessa olevat tulisivat lain soveltamisen piiriin. Samoin tulisivat lain piiriin ne palvelussuhteet, joissa virkamies viran jakamisen johdosta tai muutoin osa-aikaisesti hoitaa virkaa, tointa tai tehtävää, vaikka viran työaika, opetusvelvollisuutta tai työmäärää kokonaisuudessaan ei olisikaan rajoitettu.

Lakiteknisesti muutos toteutettaisiin siten, että valtion virkaehtosopimuslain lähtökohtainen soveltamisala säädettäisiin pykälän 1 momenttiin otettavalla viittauksella samaksi kuin edellä mainitun ehdotetun valtion virkamieslain. Samalla poistettaisiin 2 momentissa oleva päätoimisuusedellytystä koskeva lausuma.

2 §. Pykälän 2 momentin nykyisen sanamuodon mukaan palvelussuhteen ehtoja eivät ole muun ohella virkasuhteen tai siihen verrattavan palvelussuhteen syntyminen tai niiden lakkaamisen perusteet. Hallitus ehdottaa momenttia muutettavaksi siten, että ilmaisu "palvelussuhteen lakkaamisen perusteet" korvattaisiin ilmaisulla "lakkaaminen, lukuunottamatta irtisanomisaikaa ja irtisanomisen perusteita". Nykyisellä sanamuodolla on tarkoitettu sitä, että virkamiesten irtisanomisajasta voidaan sopia, mutta irtisanomisperusteista ei. Hallituksen ehdottamalla sanamuodolla tarkoitetaan, että irtisanomisen perusteista saataisiin sopia niissä tapauksissa, joissa virkasuhde lainsäädännön perusteella on irtisanottavissa. Kun sopimusvapautta on pidettävä pääsääntönä, eikä ehdotuksen mukaan irtisanomisen perusteista sopiminen olisi kiellettyä, ei olisi estettä sopia myöskään virkamiehen toiseen virkaan siirtämisen perusteista.

Nykyisellään ovat irtisanomisenvaraisia ylimääräisten toimenhaltijoiden ja tilapäisten toi-

mihenkilöiden sekä muussa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevien palvelussuhteet. Virkamieslainsäädännön kokonaisuudistusta koskevaan esitykseen sisältyvässä ehdotuksessa valtion virkamieslaiksi muutettaisiin virkasuhde tuomarinvirkoja lukuunottamatta irtisanomisen varaiseksi. Tällöin tulisi mahdollisuus sopia virkamiehen irtisanomisen ehdoista aikaisempaa tarpeellisemmaksi.

Pykälän 3 momentin 1 kohdassa on ehdotettu kohdassa sanottuihin sopimusvapauden rajoituksiin poisto, joka merkitsisi sitä, että virkavapauden perusteista ja ehdoista voitaisiin ilman nykyisiä rajoituksia sopia. Voimassa olevassa laissa olevalle rajoitukselle ei voida katsoa olevan välttämättömiä syitä ottaen huomioon, että virkaehtosopimuslakiin vuonna 1979 tehdyllä muutoksella (274/79) on tehty mahdolliseksi sopia virkavapaudesta koulutuksen ja opiskelun perusteella. Itse virkavapauden myöntämisestä päättäminen jäisi kuitenkin ao. viranomaisen asiaksi, jolloin päätöstä tehtäessä sovellettaisiin virkaehtosopimuksessa mahdollisesti sovitulta perusteita.

Pykälän 3 momentin 2 kohdassa on valtion omaisuuden käyttämisestä sopiminen kielletty. Tästä kiellosta ehdotetaan säädettäväksi poikkeus, jonka mukaan työnantajan ja virkamiesten välisessä yhteistoimintatehtävässä toimivan henkilön työtiloista ja työvälineistä saataisiin sopia. Muutosta voidaan pitää perusteltuna mm. luottamusmiesjärjestelmän ja työsuojelun yhteistoimintajärjestelmän kannalta. Näistä asioista sopiminen vastaa myös yleistä työmarkkinakäytäntöä. Yhteistoimintajärjestelmät ovat tulleet julkisessa hallinnossa käyttöön vasta virkaehtosopimuslain aikana.

Pykälän 4 momentissa olevaa työnantajaa edustavien virkamiesten määrittelyä ei tähänastisten kokemusten valossa voida pitää tyydyttävänä, sillä valtion viranomaisen työnantajatehtävät eivät rajoitu virkaehtosopimusneuvotteluihin ja työtaistelutilanteisiin. Myös sopimuskauden aikana ja työrauhan vallitessa on työnantajatehtäviä ja niiden hoitaminen hajautuu voimassaolevan säännöksen rajoittamaa virkajoukkoa laajemmalle. Tämän vuoksi ehdotetaan, että asetuksella voitaisiin määrätä paitsi ne virat, joiden haltijain tehtäviin kuuluu edustaa valtiota työnantajana tässä laissa tarkoitetuissa neuvotteluissa tai työtaistelun sattuessa, myös ne virat, joiden haltijat muutoin toimi-

vat työnantajan edustajana. Tämä säännös vastaisi nykyistä paremmin työmarkkinatoiminnassa yleensä noudatettua sopimuskäytäntöä. Se olisi sopusoinnussa julkisen sektorin järjestäytymisoikeuden suojelua ja palvelussuhteen ehtojen määräytymismenettelyä koskevan kansainvälisen yleissopimuksen soveltamisalajauksen kanssa. Yleissopimus on saatettu voimaan 13.2.1981 annetulla lailla (135/81).

Näiden työnantajavirkamiesten palkkausten tarkistamista koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että näiden virkojen palkkauksen tarkistamisesta sekä niiden haltijoille suoritettavista palkkioista määrätään valtiovarainministeriön päätöksellä. Muutos sisältää ensinnäkin palkkausteknisen täsmennyksen niin, että palkkausten tarkistaminen kaikkien palkkaustekijöiden osalta tapahtuisi muulla kuin virkaehtosopimuksella. Toiseksi ehdotetaan, että palkkausten tarkistaminen tapahtuisi valtiovarainministeriön päätöksellä. Tämä on tarpeen paitsi menettelyn yksinkertaistamiseksi myös siksi, että kysymyksessä olevat palkkaukset voitaisiin vahvistaa tosiasiallisestikin eikä vain muodollisesti erillään virkaehtosopimusmenettelystä. Kysymys ei ole tärkeysasteeltaan sellainen, että se edellyttäisi valtioneuvoston tasolla tapahtuvaa päätöksentekoa.

3 §. Keskitetysti tehtävissä virkaehtosopimuksissa ei aina ole voitu riittävässä määrin ottaa huomioon eri virastojen ja laitosten erityispiirteitä. Tämän vuoksi ehdotetaan lain 3 §:ään muutoksia, joilla mahdollistettaisiin tarkoituksenmukainen osittainen neuvottelu- ja sopimistoimivallan siirtäminen virastoille ja laitosille.

Sopimistoimivallan siirtämiseen liittyen määriteltäisiin pykälässä tarkentava virkaehtosopimus, joka voitaisiin tehdä voimassa olevan virkaehtosopimuksen tarkentamisesta. Tarkentava virkaehtosopimus voitaisiin tehdä kuten nykyisin pääsopijajärjestöjen ja valtiovarainministeriön välillä taikka myös hallinnonalan neuvotteluviranomaisen ja hallinnonalan virkamiesyhdistysten välillä siten kuin jäljempänä ilmenee.

Pykälän nykyisen 3 momentin mukaan neuvottelumenettelystä sekä työrauhan turvaamista tarkoittavasta tai muusta sellaisesta menettelystä voidaan tehdä erillinen sopimus (pääsopimus).

Pääsopimus vastaa erältä osin työmarkkinoiden yksityisen sektorin vuoden 1946 yleis-

sopimusta. Yksityisellä sektorilla on kuitenkin yleissopimuksen jälkeen tehty joukko muita koko työmarkkinakentän kattaviksi tarkoitettuja yleissopimuksia. Valtionhallinnossa vastaavia järjestelyjä on toteutettu osaksi virkaehtosopimuksin, mutta osaksi on jouduttu turvautumaan työnantajan yksipuolisiin päätöksiin, jotka kuitenkin on valmisteltu sopimusratkaisujen osana neuvotellen. Tästä on ollut se haitta, että ratkaisut on usein toteutettu eri aikaan muuhun sopimusratkaisuun verraten sekä että päätösten soveltamisen ohjaus, noudattamisen valvonta ja erimielisyyksien selvittely on irtautunut vakiintuneista työmarkkinamenettelyistä.

Edellä mainittujen epäkohtien välttämiseksi esitetään, että pykälään lisättäisiin säännös, jonka perusteella voidaan pääsopimuksen tapaan tehdä erillinen sopimus (yleissopimus) virkamiesasioiden hoitamisessa noudatettavista menettelytavoista. Tyypillisesti yleissopimus voisi koskea menettelytapoja virkasuhteisiin liittyvissä tiedotus-, koulutus- ja rationalisointikysymyksissä. Yleissopimuksesta olisi voimassa, mitä virkaehtosopimuksesta on säädetty, jollei 4 §:n 2 momentista tai 6 §:n 1 momentista muuta johdu.

Pykälän jäsentelyn parantamiseksi koottaisiin tarkentavaa virkaehtosopimusta, pääsopimusta ja yleissopimusta koskevat säännökset pykälän 1 momentiksi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan neuvottelu- ja sopimusosapuolien määrittelyä täsmennettäväksi siten, että valtion puolesta osapuolena olisi ensisijaisesti, kuten voimassaolevan lain mukaan, se viranomainen, jolle tehtävä asetuksella uskotaan (valtion neuvotteluviranomainen), ja toissijaisesti pykälän 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa valtion neuvotteluviranomaisen määräämä virasto tai laitos (hallinnonalan neuvotteluviranomainen). Tällöin virastolla tarkoitettaisiin myös ministeriötä. Virkamiesten puolesta ehdotetaan sopimus- ja neuvotteluosapuoliksi säädettäväksi ensisijaisesti, kuten voimassaolevan lain mukaan, sellainen virkamiesyhdistys, jonka kanssa valtion neuvotteluviranomainen harkitsee tarkoituksenmukaiseksi neuvottelujen käymisen ja virkaehtosopimuksen tekemisen, ja toissijaisesti, pykälän 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sellainen virkamiesyhdistys, jonka kanssa hallinnonalan neuvotteluviranomainen

harkitsee tarkoituksenmukaiseksi neuvottelujen käymisen ja tarkentavan virkaehtosopimuksen tekemisen (hallinnonalan virkamiesyhdistys).

Pykälän uudessa 3 momentissa valtion neuvotteluviranomaiselle annettaisiin toimivalta määrätä hallinnonalan neuvotteluviranomainen käymään virkaehtosopimuksen tekemiseksi tarvittavia neuvotteluja ja myös oikeuttaa hallinnonalan neuvotteluviranomainen tekemään tarkentava virkaehtosopimus omalta osaltaan taikka alaisensa hallinnon osalta. Tarkentava virkaehtosopimus ei saisi olla ristiriidassa voimassaolevan virkaehtosopimuksen kanssa.

Neuvottelutoimivallan delegoiminen olisi ehdotuksen mukaan mahdollinen riippumatta virkaehtosopimuksen voimassaolosta, mutta sopimistoimivallan delegoiminen edellyttäisi virkaehtosopimuksen voimassaoloa. Neuvottelumääräyksen tai sopimisoikeuden antaminen olisi tarkoituksenmukaisuuskysymys. Ne voitaisiin antaa toisistaan riippumatta taikka vain osalle virastoista tai laitoksista tahi rajoitettuina kosemaan vain joitakin henkilö- tai asiaryhmiä.

Asetuksella on tarkoitus säätää, että oikeus tarkentavan virkaehtosopimuksen tekemiseen voidaan antaa hallinnonalan neuvotteluviranomaiselle vain, jos tarkentavasta virkaehtosopimuksesta valtiolle aiheutuvista lisämenoista on voimassaolevassa virkaehtosopimuksessa sovittu. Lisäksi on tarkoitus asetuksella säätää, että valtion neuvotteluviranomainen voisi antaa hallinnonalan neuvotteluviranomaiselle tarvittavia ohjeita ja että valtion neuvotteluviranomaisen olisi hyväksyttävä tarkentava virkaehtosopimus ennen sen tekemistä. Tällöin valtion neuvotteluviranomainen voisi muun muassa tarkastaa, että sopimus täyttää lainsäädäntöön ja valtion neuvotteluviranomaisen antamiin ohjeisiin sisältyvät edellytykset.

Hallinnonalan neuvotteluviranomainen voisi saada tehdä tarkentavan virkaehtosopimuksen vain omalta osaltaan taikka alaisensa hallinnon osalta ja sopimus saisi olla vain voimassaolevaa virkaehtosopimusta tarkentava. Siten sopimus ei saisi koskea muita henkilöitä kuin hallinnonalan neuvotteluviranomaisen taikka sen alaisen hallinnon palveluksessa olevia eikä siinä saisi sopia muista kuin sellaisista virasto- tai hallinnonalakohtaisista palvelussuhteen ehdoista, joista joko ei ole keskitetysti sovittu tai joiden osalta keskitetysti tehtyyn sopimukseen on tehty varaus tarkentavan virkaehtosopimuk-

sen varalta. Tarkoituksenmukaisena on pidettävä, että edelleen sovitaan keskitetysti sellaisista asioista, joiden on syytä olla yhdenmukaisia koko valtionhallinnossa.

4 §. Lain 4 §:n mukaan virkaehtosopimus on, tullakseen voimaan, pääsääntöisesti valtioneuvoston hyväksyttävä. Oikeuskäytännössä on esiintynyt sellainen tämän säännöksen soveltamistapaus, jossa on katsottu sopimuksen virkaehtosopimusvaikutusten tulleen voimaan, vaikka valtioneuvosto ei ollut hyväksynyt sopimusta. Koska kuitenkin valtioneuvoston hyväksymisen on oltava virkaehtosopimuksen voimaantulon ehdoton ja poikkeukseton edellytys, sikäli kuin tarkentavan virkaehtosopimuksen osalta ei seuraavassa kappaleessa sanotusta muuta johdu, ehdotetaan lain 4 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen sanamuotoa muutettavaksi niin, että tämä seikka ilmenee siitä.

Virastotasolla tehtävien tarkentavien virkaehtosopimusten saattaminen valtioneuvoston hyväksyttäväksi, milloin sopimuksista valtiolle aiheutuvista lisämenoista on jo voimassa olevassa virkaehtosopimuksessa sovittu, on tarpeeton menettely, ottaen huomioon myös sen, että nykyisellään työehtosopimukset hyväksytään valtion neuvotteluviranomaisen toimesta ja että, kuten 3 §:n perusteluista edellä ilmenee, tarkoitus on asetuksella säätää, että valtion neuvotteluviranomaisen olisi hyväksyttävä tarkentava virkaehtosopimus ennen sen tekemistä. Tässä yhteydessä olisi tarkoituksenmukaista luopua vaatimasta valtioneuvoston hyväksymistä sellaistenkin tarkentavien virkaehtosopimusten osalta, jotka valtion neuvotteluviranomainen tekee, jos sopimuksesta aiheutuvista lisämenoista olisi edelläsanoitun tavoin sovittu.

Koska jäljempänä 5 §:n kohdalla ehdotetaan lakiin lisäystä, jonka perusteella valtioneuvosto voisi eräin edellytyksin määrätä virkamiesten palvelussuhteen ehdoista toisin kuin virkaehtosopimuksessa on sovittu, on myös 4 §:ää täydennettävä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi määräys, että edellä tarkoitettu valtioneuvoston päätös on alistettava Eduskunnan palkkavaltuuskunnan hyväksyttäväksi samoin edellytyksin kuin virkaehtosopimus.

Luettavuuden parantamiseksi pykälän 2 momentti jaettaisiin kahdeksi momentiksi.

5 §. Pykälän 1 momentissa on säädetty sii-

tä, mitkä tahot ovat virkaehtosopimukseen sidottuja. Edellä on ehdotettu lain 3 §:n 2 momentissa säädettäväksi virastojen ja laitosten mahdollisuudesta tehdä tarkentava virkaehtosopimus. Tällaiseen sopimukseen olisi 5 §:n 1 momentin perusteella työnantajapuolella valtio sidottu siitä riippumatta, mikä viranomaisen on tehnyt sopimuksen. Virkamiespuolella sidottuus kattaisi sopimuksen tehneen virkamiesyhdistyksen sekä sen alaiset yhdistykset ja virkamiehet.

Tarkentavan virkaehtosopimuksen tekisivät yleensä keskusjärjestöjen asianomaiset alayhdistykset. Keskusjärjestöt ja muut sanottujen alayhdistysten yläpuolella yhdistysketjussa olevat virkamiesyhdistykset eivät tulisi suoraan lain perusteella sidotuiksi. Tilanne olisi siis sama kuin yhtiöjen osalta. Tarkentavaa virkaehtosopimusta edeltävässä virkaehtosopimuksessa taikka pääsopimuksessa olisi sen sijaan mahdollista lain 5 §:n viimeisen momentin perusteella sopia siitä, että muun muassa keskusjärjestöt ja sanotut muut yhdistykset tulevat sidotuiksi tarkentavaan virkaehtosopimukseen.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uudet 2 ja 3 momentti, joilla pyritään parantamaan valtiotyönantajan mahdollisuuksia nopeisiin ja joustaviin virkamiesten palvelussuhteen ehtoja koskeviin ratkaisuihin sekä kokoamaan ja selvittämään asiaa koskevia säännöksiä.

Uuden 2 momentin mukaan valtioneuvosto voisi eräin edellytyksin määrätä virkamiesten palvelussuhteen ehdoista toisin kuin virkaehtosopimuksessa on sovittu. Ehdotetun momentin tekee tarpeelliseksi virkaehtosopimusjärjestelmän voimassaollessa ilmenneiden sellaisten tilanteiden nopea ja kitkaton selvittäminen, joissa valtion virastojen ja laitosten joidenkin toimintojen jatkuvuus on ollut uhattuna henkilöstövajauksen, liiallisen vaihtuvuuden tai muiden painavien syiden johdosta. Tarkoitus on, että tätä mahdollisuutta käytetään vain välttämättömissä tilanteissa ja neuvotteluosapuoliin siten yhteyttä pitäen, ettei virkaehtosopimuksista poikkeavilla yksipuolisilla ratkaisuilla vaikeuteta työmarkkinasuhteita. Tarkoitus ei ole oikeuttaa valtioneuvostoa yksipuolisesti huonontamaan virkamiesten palvelussuhteen ehtoja virkaehtosopimuksiin sovitusta eikä muutoinkaan mitätöidä sopimisoikeutta.

Uuden 3 momentin mukaan valtiovarainministeriö voisi virkaehtosopimuksen estämättä myöntää erivapauksia ja vastaavia taloudellisia

etuja sekä tulo- ja menoarvion rajoissa määrätä henkilökohtaisista palkanlisistä ja niihin verrattavista palkkioista. Tämä säännös ei koskisi eläkekaiaerivapauksia, joiden myöntämisestä on säädetty erikseen, eikä kelpoisuusehdoista tms. myönnettäviä erivapauksia.

Nykyisellään tilanne on säännelty seuraavasti. Valtion viran ja toimen haltijain palkkauksesta annetun lain (1030/42) 2 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvosto voi tulo- ja menoarvion rajoissa määrätä henkilökohtaisen palkanlisän maksamisesta muun kuin tuomarinviran haltijalle. Saman lain 14 §:ssä on säädetty asianomaisen ministeriön toimivaltaan kuuluneesta erityisten lisäpalkkioiden suorittamismahdollisuudesta. Näiden lainkohtien soveltaminen ei ole tullut kysymykseen virkaehtosopimusten voimassa ollessa, koska ne eivät oikeuta poikkeamaan virkaehtosopimuksesta. Yksipuoliset työnantajaratkaisut on virkaehtosopimusjärjestelmän voimassa ollessa toteutettu vuodesta 1971 lukien valtion tulo- ja menoarvioihin otettujen määrärahojen puitteissa, joista valtiovarainministeriö on työnantajan ominaisuudessa ja virkaehtosopimuksissa olleen lausuman perusteella voinut myöntää henkilökohtaisia lisäpalkkioita ja joiden puitteissa valtiovarainministeriö on myös tehnyt joitakin virkamiesryhmiä koskevia erillISRatkaisuja.

Palkkauslain 2 §:n 5 momentin mukaan henkilökohtaista palkanlisää ei ole voitu myöntää tuomarille, koska tällaisen harkinnanvaraisen palkanlisän myöntämisen katsottiin tuolloin loukkaavan tuomarin riippumattomuutta. Valtion virkaehtosopimuslainsäädännössä tuomarit on palvelussuhteen ehtojen määrittämisen suhteen kuitenkin asetettu samaan asemaan kuin muut virkamiehet, joten heille on voitu sopia suoritettavaksi lisäpalkkioita aivan samoin kuin muillekin virkamiehille. Näistä syistä ei ole katsottu tarpeelliseksi enää uusissa momenteissa asettaa tuomaria muista virkamiehistä poikkeavaan asemaan.

Erivapausjärjestelyjen osalta ei nykyisellään ole olemassa yleistä säännöstä. Viimeksimainittu lain 4 §:n 3 momentin perusteella on valtion viran ja toimen haltijain palkkauksesta annetun asetuksen (36/43) 6 §:n 5 momentissa säädetty valtiovarainministeriön oikeudesta myöntää ikälisäerivapauksia. Valtiovarainministeriön oikeudesta myöntää vuosilomaerivapauksia on säädetty valtion virkamiesten vuosilomista annetun asetuksen (692/73) 11 §:ssä.

Virkamieslainsäädännön kokonaisuudistusta koskevaan hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus valtion virkamieslain voimaannapoliksi, jonka 3 §:ssä ehdotetaan kumottaviksi muun muassa laki valtion viran ja toimen haltijain palkkauksesta sekä sen nojalla annetut asetukset, muut säännökset ja määräykset. Näin ollen niitä ei tarvitse tässä yhteydessä kumota.

8 §. Pykälän nykyisen 1 momentin mukaan muuhun voimassa olevaa palvelussuhdetta koskevaan työtaistelutoimenpiteeseen kuin työsulkuun tai laksoon ei saa ryhtyä. Nämäkin ovat kiellettyjä, jos niillä pyritään vaikuttamaan lain 2 §:n mukaan ei-sopimuksenvaraisiin asioihin. Tällöin ne ovat kiellettyjä siinäkin tapauksessa, että sanotuista ei-sopimuksenvaraisista asioista voitaisiin tehdä pääsopimus.

Edellä on 3 §:n 3 momentissa ehdotettu säädettäväksi mahdollisuudesta tehdä virkamiesasioiden hoitamisessa noudatettavista menettelytavoista yleissopimus. Tarkoitus on, ettei pyrkiminen työtaistelulla vaikuttamaan lain 2 §:n mukaan ei-sopimuksenvaraisiin asioihin olisi sallittua niissäkään tapauksissa, joissa sanotuista asioista voitaisiin tehdä yleissopimus. Tämän vuoksi 8 §:n säännöstä ehdotetaan selvennettäväksi siten, että sellaiset työtaistelutoimenpiteet ovat aina kiellettyjä siinäkin tapauksessa, että sanotuista asioista voitaisiin tehdä pääsopimus tai yleissopimus.

Lain 2 §:n mukaan ei-sopimuksenvaraisiin asioihin kohdistettu työtaistelu olisi kielletty silloinkin, kun sillä pyritään vaikuttamaan ei-sopimuksenvaraisten asioiden ohella sopimuksenvaraisiin asioihin.

Luottavuuden parantamiseksi 8 §:n 1 momentti edelläänotuina tavoin täydennettynä jaettaisiin kahdeksi momentiksi.

Pykälän viimeisessä virkkeessä ehdotetaan ilman nykyisenkaltaista viittausta 3 §:ään säädettäväksi, että valtion neuvotteluviranomaisen päättää työsulun toimeenpanemisesta.

9 §. Pykälässä olevaa viittausta siihen, ettei pelkästään erityiskysymyksiä koskevan sopimuksen olemassaolo yleensä estä työtaistelu-oikeuden käyttämistä, täsmennettäisiin siten, että siinä nimenomaan mainittaisiin pääsopimus ja yleissopimus muiden tällaisten sopimusten ohella.

12 §. Pykälän tähänastista määräystä, että työtaistelun saattaminen virkariitalautakunnan käsiteltäväksi on ilmoitettava valtakunnansovittelijain toimistoon kolmen vuorokauden kuluessa, ehdotetaan muutettavaksi siten, että

mainittu aika olisi viisi vuorokautta. Tällä muutoksella pyritään siihen, ettei riidan kumpikaan osapuoli joutuisi varmuuden vuoksi saattamaan asiaa virkariitalautakunnan käsiteltäväksi, kun määräajan lyhyiden vuoksi ei ole ehditty etukäteen varmuudella selvittää työtaistelun todennäköisiä vaikutuksia.

13 §. Koska valtion virkaehtosopimusten neuvottelumenettelystä tehtyä pääsopimusta on syksyllä 1984 päätetty muuttaa siten, että virkamiesyhdistyksiä edustaa neljä keskusjärjestöä, jotka myös ovat virkariitalautakunnassa edustettuina, on tarkoituksenmukaista muuttaa lain määräykset lautakunnassa vastaavasti kahdeksanjäsenistä lautakuntaa koskeviksi.

16 §. Virkariitalautakunnan toiminnasta saatut kokemukset ovat osoittaneet, että virkariitalautakunnalle varattu asian käsittelyaika on liian lyhyt. Tämän vuoksi ja koska asian saatamista virkariitalautakunnan käsiteltäväksi varten varattua aikaakin ehdotetaan pidennettäväksi, ehdotetaan lautakunnan käsittelyaikaa pidennettäväksi kymmenestä neljäentoista vuorokauteen.

17 §. Nykyisen lainsäädännön mukaan virkamiesten työtaistelun aloittaminen tai laajentaminen voi siirtyä viiden viikon päähän alunperin ilmoitetusta ajankohdasta eli yhteensä seitsemän viikon päähän ilmoituksesta. Hallitus katsoo, ettei näin pitkään lykkääntymisaikaan ole välttämättömiä syitä, ja esittää ajan lyhentämistä viideksi viikoksi. Lyhentäminen tapahtuisi siten, että asian saattamisesta virkariitalautakunnan käsiteltäväksi aiheutuva lykkääntymisaika säädettäisiin kulumaan aina työtaistelutoimenpiteen alunperin ilmoitetusta alkamis- tai laajentamisajankohdasta. Se seikka, että sosiaali- ja terveysministeriö mahdollisesti olisi työriitojen sovittelusta annetun lain nojalla kieltänyt työtaistelun toimeenpanemisen määräajaksi, ei vaikuttaisi tämän pykälän mukaisen määräajan kulumiseen.

26 §. Pykälään otettaisiin säännös siitä, että sellaisen tarkentavan virkaehtosopimuksen osalta, jota valtioneuvoston ei tarvitse hyväksyä, määräaika sopimuksen jäljennöksen toimittamiselle valtakunnansovittelijain toimistoon alkaisi sopimuksen tekemisestä.

4. Kunnallinen virkaehtosopimuslaki (669/70)

2 §. Pykälän 2 momentin nykyisen sanamuodon mukaan palvelussuhteen ehtoja eivät

ole muun ohella virkasuhteen tai siihen verrattavan palvelussuhteen syntyminen taikka niiden lakkaamisen perusteet. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ilmaisu "palvelussuhteen lakkaamisen perusteet" korvattaisiin ilmaisulla "lakkaaminen, lukuunottamatta irtisanomisaikaa ja irtisanomisen perusteita". Nykyisellä sanamuodolla on tarkoitettu sitä, että viranhaltijoiden irtisanomisajasta voidaan sopia, mutta irtisanomisperusteista ei. Ehdotetulla sanamuodolla tarkoitetaan, että irtisanomisen perusteista saataisiin sopia niissä tapauksissa, joissa virkasuhde lainsäädännön ja virkasäännön perusteella on irtisanottavissa. Kun sopimusvapautta on pidettävä pääsääntönä, eikä ehdotuksen mukaan irtisanomisen perusteista sopiminen olisi kiellettyä, ei olisi estettä sopia myöskään viranhaltijan toiseen virkaan siirtämisen perusteista.

Ehdotus on edelläsanoitulta osaltaan yhtäpitävä valtion virkaehtosopimuslain 2 §:n 2 momentin edelläolevan muutosehdotuksen kanssa. Mikäli mahdollisuus virkaehtosopimuksella sopia irtisanomisen perusteista saatetaan voimaan valtion virkamiesten osalta, on yhdenmukaisuuden vuoksi tarkoituksenmukaista tehdä vastaava muutos kunnalliseen virkaehtosopimuslakiin.

Pykälän 3 momentin 1 kohdassa on ehdotettu kohdassa sanottuihin sopimisvapauden rajoituksiin poisto, joka merkitsisi sitä, että virkavapauden perusteista ja ehdoista voitaisiin ilman nykyisiä rajoituksia sopia. Voimassa olevassa laissa olevalle rajoitukselle ei voida katsoa olevan välttämättömiä syitä ottaen huomioon, että virkaehtosopimuslakiin vuonna 1979 tehdyllä muutoksella (275/79) on tehty mahdolliseksi sopia virkavapaudesta koulutuksen ja opiskelun perusteella. Itse virkavapauden myöntämisestä päättäminen jäisi kuitenkin ao. viranomaisen asiaksi, jolloin päätöstä tehtäessä sovellettaisiin virkaehtosopimuksessa mahdollisesti sovittuja perusteita.

Pykälän 3 momentin 2 kohdassa on kunnan tai kuntainliiton omaisuuden käyttämisestä sopiminen kielletty. Tähän kieltoon ehdotetaan lisättäväksi poikkeus, jonka mukaan työnantajan ja virkamiesten välisessä yhteistoimintatehtävässä toimivan henkilön työtiloista ja työvälineistä saataisiin sopia. Muutosta voidaan pitää perusteltuna mm. luottamusmiesjärjestelmän ja työsuojelun yhteistoimintajärjestelmän kannalta. Näistä asioista sopiminen vastaa myös

yleistä työmarkkinakäytäntöä. Yhteistoimintajärjestelmät ovat tulleet julkisessa hallinnossa käyttöön vasta virkaehtosopimuslain aikana.

Nämä momentin 1 ja 2 kohtaan ehdotetut muutokset ovat yhtäpitäviä valtion virkaehtosopimuslain 2 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohtaan edellä ehdotettujen muutosten kanssa.

5 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uudet 2 ja 3 momentti, joilla pyritään parantamaan kunnallisen työnantajan mahdollisuuksia nopeisiin ja joustaviin viranhaltijoiden palvelussuhteen ehtoja koskeviin ratkaisuihin.

Uuden 2 momentin mukaan kunnallinen sopimusvaltuuskunta voisi eräin edellytyksin määrätä viranhaltijoiden palvelussuhteen ehdoista toisin kuin virkaehtosopimuksessa on sovittu. Ehdotetun säännöksen tekee tarpeelliseksi virkaehtosopimusjärjestelmän voimassa ollessa ilmenneiden sellaisten tilanteiden nopea ja kitkaton selvittäminen, joissa kuntien ja kuntainliittojen tai näiden laitosten joidenkin toimintojen jatkuvuus on ollut uhattuna henkilöstövajauksen, liiallisen vaihtuvuuden tai muiden painavien syiden johdosta. Tarkoitus on, että tätä mahdollisuutta käytetään vain välttämättömissä tilanteissa ja neuvotteluosapuoliin siten yhteyttä pitäen, ettei virkaehtosopimuksista poikkeavalla yksipuolisella ratkaisulla vaikeuteta työmarkkinasuhteita. Tarkoitus ei ole oikeuttaa kunnallista sopimusvaltuuskuntaa yksipuolisesti huonontamaan viranhaltijoiden palvelussuhteen ehtoja virkaehtosopimuksin sovitusta eikä muutoinkaan mitätöidä sopimisoikeutta.

Kunnallisen yleisen virkaehtosopimuksen alikirjoituspöytäkirjassa on sovittu, että eräiden työnantajaa edustavien viranhaltijoiden palkkaluokkiin sijoittelua voidaan sopimuskauden aikana tarkistaa virkaehtosopimuksin. Sopijajärjestöt ovat sitoutuneet olemaan vastustamatta tällaisten sopimusten allekirjoittamista. Menettely koskee vain palkkaluokkiin sijoittelun tarkistuksia. Lisäksi se on edellyttänyt sopimista sekä henkilöpiiristä että itse tarkistuksista. Menettely on osoittautunut joustamattomaksi ja aikaa vieväksi. Kun voimassa olevan virkaehtosopimuslain mukaan voidaan sopia kuntaa tai kuntainliittoa työnantajana edustavien viranhaltijoiden jättämisestä osaksi tai kokonaan virkaehtosopimusten ulkopuolelle, ehdotetaan uudessa 3 momentissa säädettäväksi, että kunnallinen sopimusvaltuuskunta saa neu-

veteltuaan pääsopimuksen osapuolina olevien yhdistysten kanssa määrätä edellämainitulla tavalla sopimusten ulkopuolelle rajattujen viranhaltijoiden palvelussuhteen ehdoista.

Milloin kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätöksellä määrätään sellaisten kunnallisten viranhaltijain palvelussuhteen ehdoista, joiden palkkaukseen suoritetaan valtionosuutta, tulee tällaiseen päätökseen perustuva palkkaus valtionosuuteen oikeuttavaksi siten, kuin kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 15 §:ssä jäljempänä ehdotetaan säädettäväksi.

13, 14, 17 ja 18 §. Näitä pykälä ehdotetaan muutettavaksi samalla tavoin kuin valtion virkaehtosopimuslain vastaavia 12, 13, 16 ja 17 §:ä, koska on tarkoituksenmukaista, että julkisella sektorilla nämä virkariitalautakuntamenettelyä ja työtaistelun aloittamisen tai laajentamisen lykkääntymistä koskevat määräaikaissäännökset ovat keskenään samanlaiset ja koska kunnallisten virkaehtosopimusten neuvottelumenettelystä tehty pääsopimus on syksyllä 1984 muutettu samoin kuin valtion pääsopimusta on päätetty muuttaa neljän virkamiesyhdistysten keskusjärjestön toiminnalle rakentuvaksi.

Näin ollen ehdotetaan muutettavaksi kunnallisen virkaehtosopimuslain sanottuja pykälä siten, että 13 §:ssä säädetty kunnallisen virkariitalautakunnan käsiteltäväksi ilmoittamisen määräaika muutetaan kolmesta viideksi vuorokaudeksi, virkariitalautakunta muutetaan kahdeksanjäseniseksi, 17 §:ssä säädetty virkariitalautakunnan käsittelyaika muutetaan kymmenestä neljäksitoista vuorokaudeksi ja työtaistelun aloittamisen tai laajentamisen lykkääntymisen enimmäisaika lyhennetään seitsemästä viideksi viikoksi muuttamalla lain 18 §:ää.

5. Laki kunnallisesta sopimusvaltuuskunnasta (671/70)

1 §. Niissä asioissa, jotka koskevat sellaisia palvelussuhteeseen liittyviä kysymyksiä, joista ei kunnallisen virkaehtosopimuslain ehdotetun muutoksen jälkeenkään voida sopia virkaehtosopimuksin, esitetään kunnalliselle sopimusvaltuuskunnalle oikeus antaa suosituksia. Tähän saakka suosituksia on antanut kuntien keskusjärjestöjen asettama kunnallisen sopimusvaltuuskunnan toimiston johtokunta. Kun kuitenkin on tarkoituksenmukaista, että mainituista

suosituksista voitaisiin neuvotella sopimusvaltuuskunnan ja virkaehtosopimusosapuolten kesken, kuten nykyisinkin käytännössä tapahtuu, on vastaavasti perusteltua, että työnantajatahon neuvotteluja käyvä viranomaisen myös antaa nämä suositukset.

8 §. Lain 8 §:n 1 momentissa on säädetty kieltö hakea muutosta kunnallisen sopimusvaltuuskunnan tai sen jaoston taikka kunnan tai kuntainliiton viranomaisen päätökseen, joka koskee muun muassa virkaehtosopimuksen tekemistä tai soveltamista.

Kun kunnallisen virkaehtosopimuslain 5 §:ään on edellä ehdotettu otettavaksi säännökset kunnallisen sopimusvaltuuskunnan mahdollisuudesta yksipuolisoin päätöksiin määrätä viranhaltijain palvelussuhteen ehdoista, on tarkoituksenmukaista ulottaa muutoksenhaku kieltö koskemaan myös tällaisia sopimusvaltuuskunnan päätöksiä, koska niissä asiallisesti on kysymys viranhaltijain palvelussuhteen ehtoja koskevasta asiasta kuten virkaehtosopimuksissakin.

8 b §. Kunnallisella sopimusvaltuuskunnalla ei nykyisen lain perusteella ole kaikilta osin riittäviä keinoja täyttää tehtäviään. Sillä ei myöskään ole samanlaista asemaa kuin työnantajain keskusliitoilla on työehtosopimusjärjestelmässä.

Sopimusvaltuuskunnan toimintamahdollisuuksien parantamiseksi ehdotetaan lakiin otettavaksi uusi 8 b §, jossa säädettäisiin, että erällä viranomaisilla olisi velvollisuus antaa sopimusvaltuuskunnan käyttöön virkaehto- ja työehtosopimusten sekä kunnallisen virkaehtosopimuslain 5 §:ään edellä ehdotettuihin uusiin säännöksiin perustuvien yksipuolisten päätösten valmisteluun ja noudattamisen valvontaan sekä suositusten laadintaan tarvittavia tietoja.

6. Laki kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista (35/73)

15 §. Kunnallisen virkaehtosopimuslain 5 §:ssä on edellä ehdotettu säädettäväksi kunnallisen sopimusvaltuuskunnan mahdollisuudesta eräissä tapauksissa yksipuolisella päätöksellä määrätä eräiden kunnallisten viranhaltijoiden palvelussuhteen ehdoista. Tämä menettely voisi koskea myös sellaisia viranhaltijoita, joiden palkkaukseen myönnetään valtionosuutta tai -avustusta.

Jotta tällainen sopimusvaltuuskunnan päätös voisi olla valtionosuuden perusteena, ehdotetaan se kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 15 §:n 2 momentissa rinnastettavaksi virka- ja työehtosopimuksiin.

Lain voimaantulosäännökseen otettaisiin määräys, jonka nojalla kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätös rinnastettaisiin valtionosuuden perusteena virkaehtosopimukseen myös muihin lakeihin perustuvan valtionosuuden osalta. Näitä lakeja mahdollisesti muista syistä tulevaisuudessa muutettaessa sisällytettäisiin niihin määräys sopimusvaltuuskunnan päätöksestä valtionosuuden perusteena.

7. Laki työtuomioistuimesta (646/74)

13 §. Valtion virkaehtosopimuksia koskevissa asioissa on työtuomioistuimessa valtion puolesta kantajana ja vastaajana aina virkaehtosopimuksiin osallinen viranomainen eli siis valtiovarainministeriö valtion neuvotteluviranomaisena.

On tarkoituksenmukaista, että valtion neuvotteluviranomainen yleensä on asianosaisena silloinkin kun asia koskee edellä valtion virkaehtosopimuslain 3 §:n 2 momentissa säänneltäväksi ehdotettua tarkentavaa virkaehtosopimusta. Valtion neuvotteluviranomaisella tulee kuitenkin olla mahdollisuus määrätä tarkentavan virkaehtosopimuksen tehnyt sanotun pykälän 1 momentissa säänneltäväksi ehdotettu hallinnonalan neuvotteluviranomainen esiinty-

mään asianosaisena tarkentavaa virkaehtosopimusta koskevassa asiassa.

Kun lakiteknisesti on parasta keskittää näiden viranomaisten asianosaisasemaa koskevat säännökset yhteen momenttiin, ehdotetaan työtuomioistuimesta annetun lain 13 §:ään lisättäväksi tällainen uusi momentti.

8. Voimaantulo

Lakiehdotukset on suunniteltu tulemaan voimaan samanaikaisesti 1 päivänä kuuta 198 .

Virkaehtosopimuslakien osalta voimaantulosäännöksissä mainittaisiin voimaantuloajankohdan lisäksi, että näiden lakien muutoksia sovelletaan voimaantulon jälkeen tehtyihin virkaehtosopimuksiin sekä valtioneuvoston, valtiovarainministeriön ja kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätöksiin sekä voimaantulon jälkeen aloitettuihin tai jatkuviin työtaistelutoimenpiteisiin.

Muutettujen valtion virkaehtosopimuslain 12 §:n 1 momentin sekä 16 ja 17 §:n samoin kuin kunnallisen virkaehtosopimuslain 13 §:n 1 momentin sekä 17 ja 18 §:n osalta mainittaisiin, että niitä sovellettaisiin, kun työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on annettava valtakunnansovittelijain toimistoon taikka asia on työtaistelun aikana välittömästi saatettu virkamiinalautakunnan käsiteltäväksi voimaantulon jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

hallitusmuodon 65 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan hallitusmuodon 65 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 6 päivänä marraskuuta 1970 annetussa laissa (662/70), näin kuuluvaksi:

65 §

— — — — —
Virkamiesten palvelussuhteen ehtoista voidaan määrätä virkaehtosopimuksiin tai valtioneuvoston päätöksiin, niin kuin siitä lailla säädetään. Eduskunnan palkkavaltuuskunnan asia-

na on valtioneuvoston asianomaisen jäsenen välityksellä seurata sopimuksesta käytäviä neuvotteluja ja valtioneuvoston päätöksen valmistelua sekä niiltä osin kuin eduskunnan suostumus on tarpeen eduskunnan puolesta hyväksyä sopimus tai valtioneuvoston päätös. Palkkaval-

tuuskunta voi alistaa päätöksensä asiassa eduskunnan vahvistettavaksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 198 .

2.

Laki valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan valtiopäiväjärjestyksen 76 a § ja 82 a §:n 5 ja 6 momentti, sellaisina kuin ne ovat 23 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (237/79), näin kuuluviksi:

76 a §

Kun eduskunnan palkkavaltuuskunta on alistanut virka- tai toimiehtosopimusta tahi virkamiesten taikka viranhaltijain palvelussuhteen ehdoista määräävää valtioneuvoston tahi kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätöstä koskevassa asiassa tekemänsä päätöksen eduskunnan vahvistettavaksi, tulee eduskunnan, sen jälkeen kun asiasta on keskusteltu, vahvistaa tai jättää vahvistamatta päätös.

82 a §

Palkkavaltuuskunta on päätösvaltainen, kun vähintään viisitoista jäsentä on läsnä. Jos valtuuskunnan jäsenet eivät ole päätöksestä yksimielisiä, tulee päätökseksi se mielipide, jota useimmat ovat kannattaneet. Äänten mennessä tasan katsotaan virka- tai toimiehtosopimus tahi virkamiesten taikka viranhaltijain palvelussuhteen ehdoista määräävä valtioneuvoston tahi

kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätös hyväksytyksi, muissa asioissa ratkaisee arpa. Päätöksen tekemiseen hallitusmuodon 65 §:n 3 momentissa ja 66 §:n 3 momentissa tarkoitetuista alistamisista vaaditaan enemmistö annetuista äänistä. Jäsenellä, joka ei ole yhtynyt valtuuskunnan päätökseen, on oikeus ilmoittaa eriävä mielipiteensä pöytäkirjaan.

Virka- tai toimiehtosopimuksen tahi virkamiesten taikka viranhaltijain palvelussuhteen ehdoista määräävän valtioneuvoston tahi kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätöksen toimittaa palkkavaltuuskunnan hyväksyttäväksi valtioneuvosto. Palkkavaltuuskunnan tehtyä asiassa päätöksen on se välittömästi saatettava valtioneuvostolle tiedoksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 198 .

3.

Laki valtion virkaehtosopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun valtion virkaehtosopimuslain (664/70) 1 §, 2 §:n 2 momentti, 3 momentti sellaisena kuin se on osittain muutettuna 9 päivänä maaliskuuta 1979 annetussa laissa (274/79), ja 4 momentti, 3 §, 4 §:n 2 momentti, 5 §, 8 §:n 1 ja 3 momentti, 9 §, 12 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 16 §, 17 § ja 26 § sekä

lisätään lain 3 §:ään uusi 2 momentti, 4 §:ään uusi 3 momentti ja 8 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 3 §:n 2 momentti siirtyy 3 momentiksi ja nykyiset 8 §:n 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

1 §

Valtion virkamieslaissa tarkoitettujen valtion virkamiesten palvelussuhteen ehtojen vahvistamiseksi virkaehtosopimuksin ja työrauhan tur-

vaamiseksi neuvotellaan sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Tätä lakia sovelletaan evankelis-luterilaisten hiippakuntain arkkipiispaan ja piispoihin sekä

tuomiokapitulien virkamiehiin ja ortodoksisen kirkkokunnan arkkipiispaan, piispaan ja apulaispiispaan sekä kirkkokunnan muihin virkamiehiin, mikäli muualla ei ole toisin säädetty. Erikseen säädetään tämän lain soveltamisesta eduskunnan oikeusasiamieheen sekä eduskunnan, valtioneuvoston jäsenien, eduskunnan oikeusasiamiehen ja Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kanslioiden ja eduskunnan kirjaston virkamiehiin sekä Suomen Pankin, Postipankin ja kansaneläkelaitoksen virkamiehiin ja toimihenkilöihin.

2 §

Palvelussuhteen ehtoja eivät ole virastojen ja laitosten järjestysmuodon perusteet tai muu virkakoneiston järjestely, viran perustaminen tai lakkauttaminen, viranomaisen tehtävät tai sisäinen työnjako, työn johtaminen, työmenetelmät eikä virkasuhteen syntyminen taikka sen lakkaaminen, lukuunottamatta irtisanomisaikaa ja irtisanomisen perusteita.

Sopia ei saa:

1) virkaan vaadittavista kelpoisuusehdoista, virkaylennysperusteista, virkamiehen velvollisuuksista, kurinpidosta eikä ulkomaanedustuksen virkamiehille maksettavista paikallisista erikoisolosuhteista aiheutuvista lisistä ja korvauksista;

2) eläkkeistä, perhe-eläkkeistä tai niihin verrattavista muista eduista, virkasuhdeasuntojen vuokrien määrästä tai valtion muun omaisuuden käyttämisestä lukuunottamatta työnantajan ja virkamiesten välisessä yhteistoimintatehtävässä toimivan henkilön työtiloja ja työvälineitä; eikä

3) niistä asioista, joista työehtosopimuksilla ei voida työntekijöiden osalta sopia.

Asetuksella voidaan erikseen määrätä ne virat, joiden haltijain tehtäviin kuuluu edustaa valtiota tässä laissa tarkoitetuissa neuvotteluissa tai työtaistelun sattuessa taikka jotka muutoin toimivat työnantajan edustajana. Näiden virkojen palkkauksen tarkistamisesta sekä niiden haltijoille suoritettavista palkkioista määrätään erikseen valtiovarainministeriön päätöksellä.

3 §

Voimassa olevan virkaehtosopimuksen tarkentamisesta voidaan tehdä virkaehtosopimus

(*tarkentava virkaehtosopimus*). Neuvottelumenettelystä sekä työrauhan turvaamista tarkoittavasta tai muusta sellaisesta menettelystä voidaan tehdä erillinen sopimus (*pääsopimus*). Samoin voidaan tehdä erillinen sopimus virkamiesasioiden hoitamisessa noudatettavista menettelytavoista (*yleissopimus*). Näistä sopimuksista on voimassa, mitä virkaehtosopimuksesta on säädetty, jollei 4 §:n 2 momentista tai 6 §:n 1 momentista muuta johdu.

Neuvottelu- ja sopimusosapuolina ovat:

1) valtion puolesta se viranomainen, jolle tehtävä asetuksella uskotaan (*valtion neuvotteluviranomainen*);

2) jäljempänä 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa valtion puolesta valtion neuvotteluviranomaisen määräämä virasto tai laitos (*hallinnonalan neuvotteluviranomainen*);

3) virkamiesten puolesta sellainen rekisteröity yhdistys, jonka varsinaisiin tarkoituksiin kuuluu virkamiesten etujen valvominen virkasuhteissa (*virkamiesyhdistys*) ja jonka kanssa valtion neuvotteluviranomainen harkitsee tarkoituksenmukaiseksi neuvottelujen käymisen ja virkaehtosopimuksen tekemisen; sekä

4) jäljempänä 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa virkamiesten puolesta virkamiesyhdistys, jonka kanssa hallinnonalan neuvotteluviranomainen harkitsee tarkoituksenmukaiseksi neuvottelujen käymisen ja tarkentavan virkaehtosopimuksen tekemisen (*hallinnonalan virkamiesyhdistys*).

Valtion neuvotteluviranomainen voi määrätä hallinnonalan neuvotteluviranomaisen käymään virkaehtosopimuksen tekemiseksi tarvittavia neuvotteluja ja oikeuttaa sen tekemään omalta osaltaan taikka alaisensa hallinnon osalta tarkentavan virkaehtosopimuksen. Hallinnonalan neuvotteluviranomaisen tekemä tarkentava virkaehtosopimus on mitätön, jos se on ristiriidassa valtion neuvotteluviranomaisen tekemän virkaehtosopimuksen kanssa.

4 §

Virkaehtosopimus tulee voimaan vasta kun valtioneuvosto on sen hyväksynyt. Valtioneuvoston hyväksymistä ei kuitenkaan edellytetä sellaisen tarkentavan virkaehtosopimuksen osalta, josta valtiolle aiheutuvista lisämenoista on sovittu voimassa olevassa virkaehtosopimuksessa.

Mikäli virkaehtosopimuksesta tai 5 §:n 2 momentin nojalla annetusta valtioneuvoston päätöksestä aiheutuu valtiolle sellaisia lisämenoja, joiden hyväksymiseen tarvitaan eduskunnan päätös, on valtioneuvoston alistettava virkaehtosopimus tai sanottu päätöksensä tältä osin eduskunnan palkkavaltuuskunnan hyväksyttäväksi.

5 §

Virkaehtosopimukseen ovat sidotut:

- 1) valtio;
- 2) ne virkamiesyhdistykset, jotka ovat tehneet virkaehtosopimuksen tai jälkeinpäin aikaisempien sopimukseen osallisten suostumuksella kirjallisesti siihen yhtyneet;
- 3) ne virkamiesyhdistykset, jotka yhdessä tai useammassa asteessa ovat tai sopimuksen voimassa ollessa ovat olleet 2 kohdassa tarkoitettujen virkamiesyhdistysten alayhdistyksiä; sekä
- 4) ne virkamiehet, jotka ovat tai sopimuksen voimassa ollessa ovat olleet sopimukseen sidotun yhdistyksen jäseniä.

Virkaehtosopimuksen estämättä valtioneuvosto voi määrätä virkamiesten palvelussuhteen ehdoista toisin kuin virkaehtosopimuksessa on sovittu, jos henkilöstön saaminen valtion palvelukseen tai palveluksessa pysyttäminen taikka muut painavat syyt sitä vaativat.

Virkaehtosopimuksen estämättä valtiovarainministeriö voi oikeuttaa virkamiehen lukemaan vuosilomaa, ikälisää tai muuta virkasuhteesta johtuvaa taloudellista etuutta varten hyväksi muunkin ajan kuin virkaehtosopimuksen mukaan sitä varten hyväksi luettavan ajan, myöntää luvan suorittaa virkaehtosopimuksen mukaisen etuuden muullekin virkamiehelle kuin siihen virkaehtosopimuksen mukaan oikeutetulle virkamiehelle ja virkasuhteesta johtuvan taloudellisen etuuden tai kustannusten korvauksen muissakin kuin virkaehtosopimuksessa tarkoitetuissa tapauksissa sekä tulo- ja menoarvion rajoissa, määrätä henkilökohtaisista palkanlisistä, lisäpalkkioista sekä muista niihin verrattavista palkkioista.

Valtio ei muissa kuin 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa saa määrätä tai sopia virkaehtosopimuksen soveltamisalalla sopimuksen ulkopuolella olevan virkaehtosopimuksen tarkoittamaa työtä suorittavan virkamiehen palvelussuhteen ehtoja sellaisiksi, että ne ovat ristiriidassa virkaehtosopimuksen kanssa.

Edellä 1 ja 4 momentissa säädettyä on noudatettava ainoastaan sikäli kuin valtio, yhdistys tai virkamies ei ole sidottu aikaisempaan toisin ehdoin tehtyyn virkaehtosopimukseen taikka mikäli virkaehtosopimuksessa itsessään ei ole sen sitovuuspiiriä rajoitettu.

8 §

Muuhun voimassa olevaa palvelussuhdetta koskevaan työtaistelutoimenpiteeseen kuin työnsulkuun tai lakkoon ei saa ryhtyä.

Myös 1 momentissa mainitut työtaistelutoimenpiteet ovat kiellettyjä, jos niillä pyritään vaikuttamaan muihin kuin 2 §:n mukaan sopimuksenvaraisiin asioihin tai jos laissa on erikseen niin säädetty. Nämä työtaistelutoimenpiteet ovat tällöin kiellettyjä siinäkin tapauksessa, että niistä muista kuin 2 §:n mukaan sopimuksenvaraisista asioista, joihin toimenpiteellä pyritään vaikuttamaan, voidaan 3 §:n 3 momentin mukaan tehdä pääsopimus tai yleissopimus.

Virkamies ei saa osallistua lakkoon muutoin kuin siihen ryhtyneen virkamiesyhdistyksen päätöksen perusteella. Edellä 2 §:n 4 momentissa tarkoitettut virkamiehet eivät saa ryhtyä työtaistelutoimenpiteisiin. Työnsulun toimeenpanemisesta päättää valtion neuvotteluviranomainen.

9 §

Virkaehtosopimukseen sidottu ei saa sopimuksen voimassa ollessa ryhtyä työtaistelutoimenpiteisiin sopimuksen pätevyydestä, voimasaolosta tai oikeasta sisällöstä taikka sopimukseen perustuvasta vaatimuksesta syntyneen riidan ratkaisemiseksi, voimassa olevan sopimuksen muuttamiseksi tai uuden sopimuksen aikaansaamiseksi. Tätä työrauhavelvoitetta voidaan virkaehtosopimuksessa laajentaa. Työrauhavelvoite koskee myös yhdistystä, jonka 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittu alayhdistys on yhdistyksen suostumuksella tehnyt virkaehtosopimuksen. Pääsopimuksen, yleissopimuksen tai muun ainoastaan erityiskysymyksiä koskevan sopimuksen voimassaolo ei estä ryhtymästä työtaistelutoimenpiteisiin uuden muita kysymyksiä koskevan sopimuksen aikaansaamiseksi, ellei toisin ole sovittu.

12 §

Jos valtion neuvotteluviranomainen tai 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu virkamies-

yhdistys katsoo, että työtaistelutoimenpide voi saattaa yhteiskunnan tärkeät toiminnot vakavaan häiriötilaan, eikä neuvotteluissa ole päästy yksimielisyyteen työtaistelutoimenpiteestä luopumisesta tai sen rajoittamisesta, on valtion neuvotteluviranomaisella tai virkamiesyhdistyksellä oikeus viiden vuorokauden kuluessa työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä mainitun ilmoituksen saatuaan kirjallisesti ilmoittaa valtakunnansovittelijain toimistoon saatavansa asian valtion virkariitalautakunnan käsiteltäväksi.

13 §

Virkariitalautakunnassa on kahdeksan jäsentä. Jäsenet, joiden tulee olla virkamiesten työoloihin perehtyneitä, nimeää valtakunnansovittelija kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan, näistä neljä valtion neuvotteluviranomaisen ja neljä virkamiesyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen esityksestä. Kullekin jäsenelle nimetään samojen perusteiden mukaan kaksi henkilökohtaista varajäsentä.

16 §

Virkariitalautakunnan on ratkaistava työtaistelun vaarallisuutta yhteiskunnalle koskeva asia neljästätoista vuorokaudessa laskettuna 12 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa työtaistelun aloittamista tai laajentamista koskevan, työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä mainitun ilmoituksen antamisesta valtakunnansovittelijain toimistoon ja 12 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa siitä lukien, kun asia on saatettu virkariitalautakunnan käsiteltäväksi. Virkariitalautakunnan on ilmoitettava päätöksensä riidan osapuolille sekä valtakunnansovittelijain toimistoon.

4.

Laki

kunnallisen virkaehtosopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun kunnallisen virkaehtosopimuslain (669/70) 2 §:n 2 ja 3 momentti, viimeksimainittu sellaisena kuin se on osittain muutettuna 9 päivänä maaliskuuta 1979 annetussa laissa (275/79), sekä 5 §:n 2 ja 3 momentti, 13 §:n 1 momentti, 14 §:n 1 momentti, 17 § ja 18 § sekä

lisätään lain 5 §:ään uudet 2 ja 3 momentti, jolloin edellämainitut 5 §:n 2 ja 3 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, seuraavasti:

2 §

Palvelussuhteen ehtoja eivät ole virastojen ja laitosten järjestysmuodon perusteet tai muu

17 §

Jos virkariitalautakunta on todennut aiotun tai aloitetun työtaistelutoimenpiteen tahi sen laajentamisen sellaiseksi kuin 12 §:ssä on sanottu, on lautakunnan päätöksessään kehotettava asianosaisia luopumaan työtaistelutoimenpiteestä osaksi tai kokonaan. Missään tapauksessa ei lautakunnan tutkittavaksi saatettuun työtaistelutoimenpiteeseen saa ryhtyä aikaisemmin kuin kahden viikon kuluttua työtaistelutoimenpiteen alunperin ilmoitetusta alkamis- tai laajentamisajankohdasta.

26 §

Asianomaisen valtion viranomaisen on kuukauden kuluessa sellaisen tarkentavan virkaehtosopimuksen tekemisestä, josta valtiolle aiheutuvista lisämenoista on sovittu voimassa olevassa virkaehtosopimuksessa, ja muun virkaehtosopimuksen hyväksymisestä lukien toimitettava jäljennös sopimuksesta valtakunnansovittelijain toimistoon.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 1984 ja sitä sovelletaan voimaantulon jälkeen tehtyihin virkaehtosopimuksiin, valtioneuvoston ja valtiovarainministeriön päätöksiin sekä voimaantulon jälkeen aloitettuihin tai jatkuviin työtaistelutoimenpiteisiin. Muutettuja 12 §:n 1 momenttia sekä 16 ja 17 §:ää sovelletaan, kun työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on annettava valtakunnansovittelijain toimistoon taikka asia on valtion virkaehtosopimuslain 12 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa saatettu virkariitalautakunnan käsiteltäväksi voimaantulon jälkeen.

virvakoneiston järjestely, viran perustaminen tai lakkauttaminen, viranomaisen tehtävät tai sisäinen työnjako, työn johtaminen, työmenetelmät eikä virkasuhteen tai siihen verrattavan

palvelussuhteen syntyminen taikka niiden lakkaaminen, lukuunottamatta irtisanomisaikaa ja irtisanomisen perusteita.

Sopia ei saa:

1) virkaan vaadittavista kelpoisuusehdoista, viranhaltijan velvollisuuksista eikä kurinpidosta;

2) eläkkeistä, perhe-eläkkeistä tai niihin verrattavista muista eduista, virkasuhdeasuntojen vuokrien määrästä taikka kunnan tai kuntainliiton muun omaisuuden käyttämisestä lukuunottamatta työnantajan ja viranhaltijoiden välisessä yhteistoimintatehtävässä toimivan henkilön työtiloja ja työvälineitä; eikä

3) niistä asioista, joista työehtosopimuksilla ei voida työntekijöiden osalta sopia.

5 §

Virkaehtosopimuksen estämättä kunnallinen sopimusvaltuuskunta voi, neuvoteltuaan siitä 3 §:n 4 momentissa tarkoitetun neuvottelunnettelyä koskevan pääsopimuksen osapuolina olevien yhdistysten kanssa, määrätä viranhaltijain palvelussuhteen ehdoista toisin kuin virkaehtosopimuksessa on sovittu, jos henkilöstön saaminen kuntien ja kuntainliittojen palvelukseen tai palveluksessa pysyttäminen taikka muut painavat syyt sitä vaativat.

Kunnallinen sopimusvaltuuskunta voi, neuvoteltuaan 2 momentissa tarkoitettujen yhdistysten kanssa, määrätä niiden kuntaa tai kuntainliittoa työnantajana edustavien viranhaltijoiden palvelussuhteen ehdoista, joiden osalta virkaehtosopimuksen sitovuuspiiriä on virkaehtosopimuksessa rajoitettu.

Kunta tai kuntainliitto ei saa muutoin kuin 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa taikka 2 §:n 4 momentissa tarkoitettussa yksittäistapauksessa määrätä tai sopia eikä kunnallinen keskusjärjestö suositella virkaehtosopimuksen soveltamisalalla sopimuksen ulkopuolella olevan, virkaehtosopimuksessa tarkoitettua työtä suorittavan viranhaltijan palvelussuhteen ehtoja sellaisiksi, että ne ovat ristiriidassa virkaehtosopimuksen kanssa.

Edellä 1 ja 4 momentissa säädettyä on noudatettava ainoastaan sikäli kuin kunnallinen sopimusvaltuuskunta, kunta, kuntainliitto, viranhaltijayhdistys tai viranhaltija ei ole sidottu aikaisempaan toisin ehdoin tehtyyn virkaehtosopimukseen taikka mikäli virkaehtosopimuksessa itsessään ei ole sen sitovuuspiiriä rajoitettu.

13 §

Jos kunnallinen sopimusvaltuuskunta tai viranhaltijayhdistys katsoo, että työtaistelutoimenpide voi saattaa yhteiskunnan tärkeät toiminnot vakavaan häiriötilaan, eikä neuvotteiluissa ole päästy yksimielisyyteen työtaistelutoimenpiteestä luopumisesta tai sen rajoittamisesta, on sopimusvaltuuskunnalla tai viranhaltijayhdistyksellä oikeus viiden vuorokauden kuluessa työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä mainitun ilmoituksen saatuaan kirjallisesti ilmoittaa valtakunnansovittelijain toimistoon saattavansa asian kunnallisen virkariitalautakunnan käsiteltäväksi.

14 §

Kunnallisessa virkariitalautakunnassa on kahdeksan jäsentä. Jäsenet, joiden tulee olla kunnallisten viranhaltijoiden työoloihin perehtyneitä, nimeää valtakunnansovittelija kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan, näistä neljä kunnallisen sopimusvaltuuskunnan ja neljä viranhaltijayhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen esityksestä. Kullekin jäsenelle nimetään samojen perusteiden mukaan kaksi henkilökohtaista varajäsentä.

17 §

Virkariitalautakunnan on ratkaistava työtaistelun vaarallisuutta yhteiskunnalle koskeva asia neljässätoista vuorokaudessa laskettuna 13 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa työtaistelun aloittamista tai laajentamista koskevan, työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä mainitun ilmoituksen antamisesta valtakunnansovittelijain toimistoon ja 13 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa siitä lukien, kun asia on saatettu virkariitalautakunnan käsiteltäväksi. Virkariitalautakunnan on ilmoitettava päätöksensä riidan osapuolille sekä valtakunnansovittelijain toimistoon.

18 §

Jos virkariitalautakunta on todennut aiotun tai aloitetun työtaistelutoimenpiteen tahi sen laajentamisen sellaiseksi kuin 13 §:n 1 momentissa on sanottu, lautakunnan on päätöksessään kehoitettava asianosaisia luopumaan työtaistelutoimenpiteestä osaksi tai kokonaan. Missään tapauksessa ei lautakunnan tutkittavaksi saatettuun työtaistelutoimenpiteeseen saa ryhtyä aikaisemmin kuin kahden viikon kuluessa työtaistelutoimenpiteen alunperin ilmoit-

tetusta alkamis- tai laajentamisajankohdasta lukien.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 198 ja sitä sovelletaan voimaantulon jälkeen tehtyihin virkaehtosopimuksiin ja kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätöksiin sekä voimaantulon jälkeen aloitettuun tai jatkuviin

työtaistelutoimenpiteisiin. Muutettuja 13 §:n 1 momenttia sekä 17 ja 18 §:ää sovelletaan, kun työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on annettava valtakunnan- sovittelijain toimistoon taikka asia on kunnallisen virkaehtosopimuslain 13 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa saatettu virkariitalautakunnan käsiteltäväksi voimaantulon jälkeen.

5.

Laki

kunnallisesta sopimusvaltuuskunnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnallisesta sopimusvaltuuskunnasta 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun lain (671/70) 8 §:n 1 momentti sekä
lisätään lain 1 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 8 b §, seuraavasti:

1 §

Sopimusvaltuuskunta voi antaa suosituksia palvelussuhteen koskevissa asioissa, joista ei voida sopia virkaehtosopimuksin.

8 §

Sopimusvaltuuskunnan tai sen jaoston päätöksen, joka koskee virka- tai työehtosopimuksen tekemistä tai soveltamista taikka perustuu kunnallisen virkaehtosopimuslain 5 §:n 2 tai 3 momenttiin, ei saa hakea muutosta. Sama koskee kunnan tai kuntainliiton viranomaisen päätöstä, joka on tehty kunnallisen virkaehtosopimuslain 3 §:n 2 momentin nojalla.

säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tarpeelliset tiedot. Sopimusvaltuuskunnalla on sama oikeus saada tietoja valtion viranomaisilta, sikäli kuin on kysymys kuntien ja kuntainliittojen toimittamista tiedoista.

Milloin 1 momentissa mainitut tiedot on säädetty tai määrätty pidettäväksi salassa, sopimusvaltuuskunnan jäsenillä, niillä, joilla on oikeus osallistua sopimusvaltuuskunnan kokouksiin, ja sopimusvaltuuskunnan toimiston henkilökunnalla on sama velvollisuus salassapitoon kuin tiedot antaneella valtion tai kunnallisella viranomaisella.

Joka jättää noudattamatta 1 momentissa tarkoitetun tietojenantamisvelvollisuuden, tuomittakoon sakkoon.

8 b §

Kunnallisella sopimusvaltuuskunnalla on oikeus saada kunnilta ja kuntainliitoilta 1 §:ssä

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 198 .

6.

Laki

kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun lain (35/73) 15 §:n 2 momentti seuraavasti:

15 §

Valtionosuus suoritetaan, erikseen säädettyjen perusteiden nojalla, niiden palkkausten ja

muiden etujen osalta, joista on voimassa tai noudatettavana virkaehto- tai työehtosopimus taikka kunnallisen virkaehtosopimuslain 5 §:n 2

tai 3 momentissa tarkoitettu kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätös, sen mukaisiin menoihin kuin tämä sopimus tai päätös edellyttää, sikäli kuin eduskunnan palkkavaltuuskunta on hyväksynyt sopimuksen tai päätöksen valtionosuuden suorittamisen perusteeksi tai, jos sopimus tai päätös ei vaadi palkkavaltuuskunnan hyväksymistä, valtion asianomainen viranomainen on sopimuksen tai päätöksen sanotussa tarkoituksessa hyväksynyt.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 198 . Muutetussa 15 §:n 2 momentissa tarkoitettu kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätös rinnastetaan valtionosuuden perusteena virkaehtosopimukseen sen estämättä, mitä lain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu tavoite on ennen 1 päivää kuuta 198 muussa laissa tai sen nojalla erikseen säädetty toisin.

7.

Laki

työtuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään työtuomioistuimesta 31 päivänä heinäkuuta 1974 annetun lain (646/74) 13 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 23 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (244/79), uusi 6 momentti seuraavasti:

13 §

Valtion puolesta panee kanteen vireille tai vastaa kanteeseen valtion virkaehtosopimuslain 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu valtion neuvotteluviranomainen tai sen määräyksestä momentin 2 kohdassa tarkoitettu hallin-

nonalan neuvotteluviranomainen sanotun pykälän 3 momentissa tarkoitettua tarkentavaa virkaehtosopimusta koskevassa asiassa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 198 .

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 1984

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ministeri Pekka Vennamo

1.

Laki**hallitusmuodon 65 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyllä tavalla, muutetaan hallitusmuodon 65 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 6 päivänä marraskuuta 1970 annetussa laissa (662/70), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***65 §**

Virkamiesten palvelussuhteen ehdoista voidaan määrätä virkaehtosopimuksin, niin kuin siitä lailla säädetään. Eduskunnan palkkavaltuuskunnan asiana on valtioneuvoston asianomaisen jäsenen välityksellä seurata sopimuksesta käytäviä neuvotteluja ja niiltä osin kuin eduskunnan suostumus on tarpeen eduskunnan puolesta hyväksyä sopimus. Palkkavaltuuskunta voi alistaa päätöksensä asiassa eduskunnan vahvistettavaksi.

Virkamiesten palvelussuhteen ehdoista voidaan määrätä virkaehtosopimuksin *tai valtioneuvoston päätöksin*, niin kuin siitä lailla säädetään. Eduskunnan palkkavaltuuskunnan asiana on valtioneuvoston asianomaisen jäsenen välityksellä seurata sopimuksesta käytäviä neuvotteluja ja *valtioneuvoston päätöksen valmistelua sekä* niiltä osin kuin eduskunnan suostumus on tarpeen eduskunnan puolesta hyväksyä sopimus *tai valtioneuvoston päätös*. Palkkavaltuuskunta voi alistaa päätöksensä asiassa eduskunnan vahvistettavaksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 198 .

2.

Laki**valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyllä tavalla, muutetaan valtiopäiväjärjestyksen 76 a § ja 82 a §:n 5 ja 6 momentti, sellaisina kuin ne ovat 23 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (237/79), näin kuuluviksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***76 a §**

Kun eduskunnan palkkavaltuuskunta on alistanut virka- tai toimiehtosopimusta koskevassa asiassa tekemänsä päätöksen eduskunnan vahvistettavaksi, tulee eduskunnan, sen jälkeen kun asiasta on keskusteltu, vahvistaa tai jättää vahvistamatta päätös.

Kun eduskunnan palkkavaltuuskunta on alistanut virka- tai toimiehtosopimusta *tahi virkamiesten taikka viranhaltijain palvelussuhteen ehdoista määrävää valtioneuvoston tahi kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätöstä* koskevassa asiassa tekemänsä päätöksen eduskunnan vahvistettavaksi, tulee eduskunnan, sen jälkeen

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

kun asiasta on keskusteltu, vahvistaa tai jättää vahvistamatta päätös.

82 a §

Palkkavaltuuskunta on päätösvaltainen, kun vähintään viisitoista jäsentä on läsnä. Jos valtuuskunnan jäsenet eivät ole päätöksestä yksimielisiä, tulee päätökseksi se mielipide, jota useimmat ovat kannattaneet. Äänten mennessä tasan katsotaan virka- tai toimiehtosopimus hyväksytyksi, muissa asioissa ratkaisee arpa. Päätöksen tekemiseen hallitusmuodon 65 §:n 3 momentissa ja 66 §:n 3 momentissa tarkoitusta alistamisesta vaaditaan enemmistö annetuista äänistä. Jäsenellä, joka ei ole yhtynyt valtuuskunnan päätökseen, on oikeus ilmoittaa eriävä mielipiteensä pöytäkirjaan.

Virka- tai toimiehtosopimusta koskevan asian toimittaa palkkavaltuuskunnan hyväksyttäväksi valtioneuvosto. Palkkavaltuuskunnan tehtyä asiassa päätöksen on se välittömästi saatettava valtioneuvostolle tiedoksi.

Palkkavaltuuskunta on päätösvaltainen, kun vähintään viisitoista jäsentä on läsnä. Jos valtuuskunnan jäsenet eivät ole päätöksestä yksimielisiä, tulee päätökseksi se mielipide, jota useimmat ovat kannattaneet. Äänten mennessä tasan katsotaan virka- tai toimiehtosopimus *tahi virkamiesten taikka viranhaltijain palvelussuhteen ehdoista määräävä valtioneuvoston tahi kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätös* hyväksytyksi, muissa asioissa ratkaisee arpa. Päätöksen tekemiseen hallitusmuodon 65 §:n 3 momentissa ja 66 §:n 3 momentissa tarkoitusta alistamisesta vaaditaan enemmistö annetuista äänistä. Jäsenellä, joka ei ole yhtynyt valtuuskunnan päätökseen, on oikeus ilmoittaa eriävä mielipiteensä pöytäkirjaan.

Virka- tai toimiehtosopimuksen tahi virkamiesten taikka viranhaltijain palvelussuhteen ehdoista määräävän valtioneuvoston tahi kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätöksen toimittaa palkkavaltuuskunnan hyväksyttäväksi valtioneuvosto. Palkkavaltuuskunnan tehtyä asiassa päätöksen on se välittömästi saatettava valtioneuvostolle tiedoksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 198 .

3.

Laki

valtion virkaehtosopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun valtion virkaehtosopimuslain (664/70) 1 §, 2 §:n 2 momentti, 3 momentti sellaisena kuin se on osittain muutettuna 9 päivänä maaliskuuta 1979 annetussa laissa (274/79), ja 4 momentti, 3 §, 4 §:n 2 momentti, 5 §, 8 §:n 1 ja 3 momentti, 9 §, 12 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 16 §, 17 § ja 26 § sekä

lisätään lain 3 §:ään uusi 2 momentti, 4 §:ään uusi 3 momentti ja 8 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 3 §:n 2 momentti siirtyy 3 momentiksi ja nykyiset 8 §:n 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Valtion virkamiesten palvelussuhteen ehtojen vahvistamiseksi virkaehtosopimuksin ja työrauhan turvaamiseksi neuvotellaan sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Virkamiehiksi, joita 1 momentissa tarkoitetaan, luetaan myös virkasuhteeseen verrattavassa päätoimisessa palvelussuhteessa valtiooon olevat henkilöt. Tätä lakia sovelletaan evankelis-luterilaisten hiippakuntain arkkipiispaan ja piispoihin sekä tuomiokapitulien virkamiehiin ja ortodoksisen kirkkokunnan arkkipiispaan, piispaan ja apulaispiispaan sekä kirkkokunnan muihin virkamiehiin, mikäli muualla ei ole toisin säädetty. Erikseen säädetään tämän lain soveltamisesta eduskunnan oikeusasiamieheen sekä eduskunnan, valtioneuvoston, eduskunnan oikeusasiamiehen ja Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtiosuhteen kanslioiden ja eduskunnan kirjaston virkamiehiin sekä Suomen Pankin, Postipankin ja kansaneläkelaitoksen virkamiehiin ja toimihenkilöihin.

Ehdotus

1 §

Valtion virkamieslaissa tarkoitettujen valtion virkamiesten palvelussuhteen ehtojen vahvistamiseksi virkaehtosopimuksin ja työrauhan turvaamiseksi neuvotellaan sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Tätä lakia sovelletaan evankelis-luterilaisten hiippakuntain arkkipiispaan ja piispoihin sekä tuomiokapitulien virkamiehiin ja ortodoksisen kirkkokunnan arkkipiispaan, piispaan ja apulaispiispaan sekä kirkkokunnan muihin virkamiehiin, mikäli muualla ei ole toisin säädetty. Erikseen säädetään tämän lain soveltamisesta eduskunnan oikeusasiamieheen sekä eduskunnan, valtioneuvoston, eduskunnan oikeusasiamiehen ja Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtiosuhteen kanslioiden ja eduskunnan kirjaston virkamiehiin sekä Suomen Pankin, Postipankin ja kansaneläkelaitoksen virkamiehiin ja toimihenkilöihin.

2 §

Palvelussuhteen ehtoja eivät ole virastojen ja laitosten järjestysmuodon perusteet tai muu virkakoneiston järjestely, viran perustaminen tai lakkauttaminen, viranomaisen tehtävät tai sisäinen työnjako, työn johtaminen, työmenetelmät eikä virkasuhteen tai siihen verrattavan palvelussuhteen syntyminen taikka niiden lakkaamisen perusteet.

Sopia ei saa:

1) virkaan vaadittavista kelpoisuusehdoista, virkaylennysperusteista, virkamiehen velvolli-

Palvelussuhteen ehtoja eivät ole virastojen ja laitosten järjestysmuodon perusteet tai muu virkakoneiston järjestely, viran perustaminen tai lakkauttaminen, viranomaisen tehtävät tai sisäinen työnjako, työn johtaminen, työmenetelmät eikä virkasuhteen syntyminen taikka sen lakkaaminen, lukuunottamatta irtisanomisaikaa ja irtisanomisen perusteita.

1) virkaan vaadittavista kelpoisuusehdoista, virkaylennysperusteista, virkamiehen velvolli-

Voimassa oleva laki

suuksista, kurinpidosta, ulkomaanedustuksen virkamiehille maksettavista palkallisista erikoisolosuhteista aiheutuvista lisistä ja korvauksista *eikä muun kuin koulutuksen, opiskelun, sairauden, raskauden ja synnytyksen perusteella myönnettävästä virkavapaudesta;*

2) eläkkeistä, perhe-eläkkeistä tai niihin verrattavista muista eduista, virkamiesasuntojen vuokrien määrästä tai valtion muun omaisuuden käyttämisestä; eikä

3) niistä asioista, joista työehtosopimuksilla ei voida työntekijöiden osalta sopia.

Asetuksella määrätään erikseen ne virat, joiden haltijain tehtäviin kuuluu edustaa valtiota tässä laissa tarkoitetuissa neuvotteluissa ja työtaistelun sattuessa sekä avustaa sanottujen neuvottelujen valmistelussa. Näiden virkojen palkkaluokittelusta sekä niiden haltijoille suoritettavista palkkioista määrätään erikseen valtioneuvoston päätöksellä.

Ehdotus

suuksista, kurinpidosta *eikä* ulkomaanedustuksen virkamiehille maksettavista paikallisista erikoisolosuhteista aiheutuvista lisistä ja korvauksista;

2) eläkkeistä, perhe-eläkkeistä tai niihin verrattavista muista eduista, virkasuhdeasuntojen vuokrien määrästä tai valtion muun omaisuuden käyttämisestä *lukuunottamatta työnantajan ja virkamiesten välisessä yhteistoimintatehtävässä toimivan henkilön työtiloja ja työvälineitä;* eikä

Asetuksella voidaan erikseen määrätä ne virat, joiden haltijain tehtäviin kuuluu edustaa valtiota tässä laissa tarkoitetuissa neuvotteluissa tai työtaistelun sattuessa *taikka jotka muutoin toimivat työnantajan edustajana.* Näiden virkojen palkkauksen tarkistamisesta sekä niiden haltijoille suoritettavista palkkioista määrätään erikseen *valtiovarainministeriön päätöksellä.*

3 §

Voimassa olevan virkaehtosopimuksen tarkentamisesta voidaan tehdä virkaehtosopimus (tarkentava virkaehtosopimus). Neuvottelumenettelystä sekä työrauhan turvaamista tarkoitavasta tai muusta sellaisesta menettelystä voidaan tehdä erillinen sopimus (pääsopimus). Samoin voidaan tehdä erillinen sopimus virkamiesasioiden hoitamisessa noudatettavista menettelytavoista (yleissopimus). Näistä sopimuksista on voimassa, mitä virkaehtosopimuksesta on säädetty, jollei 4 §:n 2 momentista tai 6 §:n 1 momentista muuta johdu.

Neuvottelu- ja sopimusosapuolina ovat:

1) valtion puolesta se viranomainen, jolle tehtävä asetuksella uskotaan; ja

2) virkamiesten puolesta sellainen rekisteröity yhdistys, jonka varsinaisiin tarkoituksiin kuuluu virkamiesten etujen valvominen virkasuhteissa tai niihin verrattavissa palvelussuh-

1) valtion puolesta se viranomainen, jolle tehtävä asetuksella uskotaan (valtion neuvotteluviranomainen);

2) jäljempänä 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa valtion puolesta valtion neuvotteluviranomaisen määräämä virasto tai laitos (hallinnonalan neuvotteluviranomainen);

3) virkamiesten puolesta sellainen rekisteröity yhdistys, jonka varsinaisiin tarkoituksiin kuuluu virkamiesten etujen valvominen virkasuhteissa (virkamiesyhdistys) ja jonka kanssa

Voimassa oleva laki

teissa (virkamiesyhdistys) ja jonka kanssa edellä tarkoitettu viranomainen harkitsee taroituksenmukaiseksi virkaehtosopimuksen tekemisen.

Neuvottelumenettelystä sekä työrauhan turvaamista tarkoittavasta tai muusta sellaisesta menettelystä voidaan tehdä erillinen sopimus (pääsopimus). Tästä sopimuksesta on voimassa, mitä virkaehtosopimuksesta on säädetty, jollei 6 §:n 1 momentista muuta johdu.

Ehdotus

valtion neuvotteluviranomainen harkitsee taroituksenmukaiseksi neuvottelujen käymisen ja virkaehtosopimuksen tekemisen; sekä

4) jäljempänä 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa virkamiesten puolesta virkamiesyhdistys, jonka kanssa hallinnonalan neuvotteluviranomainen harkitsee taroituksenmukaiseksi neuvottelujen käymisen ja tarkentavan virkaehtosopimuksen tekemisen (hallinnonalan virkamiesyhdistys).

Valtion neuvotteluviranomainen voi määrätä hallinnonalan neuvotteluviranomaisen käymään virkaehtosopimuksen tekemiseksi tarvittavia neuvotteluja ja oikeuttaa sen tekemään omalta osaltaan taikka alaisensa hallinnon osalta tarkentavan virkaehtosopimuksen. Hallinnonalan neuvotteluviranomaisen tekemä tarkentava virkaehtosopimus on mitätön, jos se on ristiriidassa valtion neuvotteluviranomaisen tekemän virkaehtosopimuksen kanssa.

4 §

Virkaehtosopimus on, tullakseen voimaan, valtioneuvoston hyväksyttävä. Mikäli sopimuksesta aiheutuu valtiolle sellaisia lisämenoja, joiden hyväksymiseen tarvitaan eduskunnan päätös, on valtioneuvoston alistettava virkaehtosopimus tältä osin eduskunnan palkkavaltuuskunnan hyväksyttäväksi.

Virkaehtosopimus tulee voimaan vasta kun valtioneuvosto on sen hyväksynyt. Valtioneuvoston hyväksymistä ei kuitenkaan edellytetä sellaisen tarkentavan virkaehtosopimuksen osalta, josta valtiolle aiheutuvista lisämenoista on sovittu voimassa olevassa virkaehtosopimuksessa.

Mikäli virkaehtosopimuksesta tai 5 §:n 2 momentin nojalla annetusta valtioneuvoston päätöksestä aiheutuu valtiolle sellaisia lisämenoja, joiden hyväksymiseen tarvitaan eduskunnan päätös, on valtioneuvoston alistettava virkaehtosopimus tai sanottu päätöksensä tältä osin eduskunnan palkkavaltuuskunnan hyväksyttäväksi.

5 §

Virkaehtosopimukseen ovat sidotut:

- 1) valtio;
- 2) ne virkamiesyhdistykset, jotka ovat tehneet virkaehtosopimuksen tai jälkeinpäin ai-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kaisempien sopimukseen osallisten suostumuksella kirjallisesti siihen yhtyneet;

3) ne rekisteröidyt yhdistykset, jotka yhdessä tai useammassa asteessa ovat tai sopimuksen voimassa ollessa ovat olleet 2 kohdassa tarkoitettujen virkamiesyhdistysten alayhdistyksiä; ja

4) ne virkamiehet, jotka ovat tai sopimuksen voimassa ollessa ovat olleet sopimukseen sidotun yhdistyksen jäseniä.

3) ne virkamiesyhdistykset, jotka yhdessä tai useammassa asteessa ovat tai sopimuksen voimassa ollessa ovat olleet 2 kohdassa tarkoitettujen virkamiesyhdistysten alayhdistyksiä; sekä

Virkaehtosopimuksen estämättä valtioneuvosto voi määrätä virkamiesten palvelussuhteen ehdoista toisin kuin virkaehtosopimuksessa on sovittu, jos henkilöstön saaminen valtion palvelukseen tai palveluksessa pysyttäminen taikka muut painavat syyt sitä vaativat.

Virkaehtosopimuksen estämättä valtiovarainministeriö voi oikeuttaa virkamiehen lukemaan vuosilomaa, ikälisää tai muuta virkasuhteesta johtuvaa taloudellista etuutta varten hyväksi muunkin ajan kuin virkaehtosopimuksen mukaan sitä varten hyväksi luettavan ajan, myöntää luvan suorittaa virkaehtosopimuksen mukaisen etuuden muullekin virkamiehelle kuin siihen virkaehtosopimuksen mukaan oikeutetulle virkamiehelle ja virkasuhteesta johtuvan taloudellisen etuuden tai kustannusten korvauksen muissakin kuin virkaehtosopimuksessa tarkoitetuissa tapauksissa sekä, tulo- ja menoarvion rajoissa, määrätä henkilökohtaisista palkanlisistä, lisäpalkkioista sekä muista niihin verrattavista palkkioista.

Valtio ei saa määrätä tai sopia virkaehtosopimuksen soveltamisalalla sopimuksen ulkopuolella olevan virkaehtosopimuksen tarkoittamaa työtä suorittavan virkamiehen palvelussuhteen ehtoja sellaisiksi, että ne ovat ristiriidassa virkaehtosopimuksen kanssa.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä on noudatettava ainoastaan sikäli kuin valtio, yhdistys tai virkamies ei ole sidottu aikaisempaan toisin ehdoin tehtyyn virkaehtosopimukseen taikka mikäli virkaehtosopimuksessa itsessään ei ole sen sitovuuspiiriä rajoitettu.

Valtio ei muissa kuin 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa saa määrätä tai sopia virkaehtosopimuksen soveltamisalalla sopimuksen ulkopuolella olevan virkaehtosopimuksen tarkoittamaa työtä suorittavan virkamiehen palvelussuhteen ehtoja sellaisiksi, että ne ovat ristiriidassa virkaehtosopimuksen kanssa.

Edellä 1 ja 4 momentissa säädettyä on noudatettava ainoastaan sikäli kuin valtio, yhdistys tai virkamies ei ole sidottu aikaisempaan toisin ehdoin tehtyyn virkaehtosopimukseen taikka mikäli virkaehtosopimuksessa itsessään ei ole sen sitovuuspiiriä rajoitettu.

8 §

Muuhun voimassa olevaa palvelussuhdetta koskevaan työtaistelutoimenpiteeseen kuin työnsulkuun tai lakkoon ei saa ryhtyä. Nämä-

Muuhun voimassa olevaa palvelussuhdetta koskevaan työtaistelutoimenpiteeseen kuin työnsulkuun tai lakkoon ei saa ryhtyä.

Voimassa oleva laki

kin ovat kiellettyjä, jos niillä pyritään vaikuttamaan muihin kuin 2 §:n mukaan sopimuksenvaraisiin asioihin tai jos laissa on erikseen niin säädetty.

Ehdotus

Myös 1 momentissa mainitut työtaistelutoimenpiteet ovat kiellettyjä, jos niillä pyritään vaikuttamaan muihin kuin 2 §:n mukaan sopimuksenvaraisiin asioihin tai jos laissa on erikseen niin säädetty. Nämä työtaistelutoimenpiteet ovat tällöin kiellettyjä siinäkin tapauksessa, että niistä muista kuin 2 §:n mukaan sopimuksenvaraisista asioista, joihin toimenpiteellä pyritään vaikuttamaan, voidaan 3 §:n 3 momentin mukaan tehdä pääsopimus tai yleissopimus.

Virkamies ei saa osallistua lakkoon muutoin kuin siihen ryhtyneen virkamiesyhdistyksen päätöksen perusteella. Edellä 2 §:n 4 momentissa tarkoitetut virkamiehet eivät saa ryhtyä työtaistelutoimenpiteisiin. Työnsulun toimeenpanemisesta päättää 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainittu viranomainen.

Virkamies ei saa osallistua lakkoon muutoin kuin siihen ryhtyneen virkamiesyhdistyksen päätöksen perusteella. Edellä 2 §:n 4 momentissa tarkoitetut virkamiehet eivät saa ryhtyä työtaistelutoimenpiteisiin. Työnsulun toimeenpanemisesta päättää valtion neuvotteluviranomainen.

9 §

Virkaehtosopimukseen sidottu ei saa sopimuksen voimassa ollessa ryhtyä työtaistelutoimenpiteisiin sopimuksen pätevydestä, voimassaolosta tai oikeasta sisällöstä taikka sopimukseen perustuvasta vaatimuksesta syntyneen riidan ratkaisemiseksi voimassa olevan sopimuksen muuttamiseksi tai uuden sopimuksen aikaansaamiseksi. Tätä työrauhavelvoitetta voidaan virkaehtosopimuksessa laajentaa. Työrauhavelvoite koskee myös yhdistystä, jonka 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittu alayhdistys on yhdistyksen suostumuksella tehnyt virkaehtosopimuksen. Edellä 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun tai muun ainoastaan erityiskysymyksiä koskevan sopimuksen voimassaolo ei estä ryhtymästä työtaistelutoimenpiteisiin uuden muita kysymyksiä koskevan sopimuksen aikaansaamiseksi, ellei toisin ole sovittu.

Virkaehtosopimukseen sidottu ei saa sopimuksen voimassa ollessa ryhtyä työtaistelutoimenpiteisiin sopimuksen pätevydestä, voimassaolosta tai oikeasta sisällöstä taikka sopimukseen perustuvasta vaatimuksesta syntyneen riidan ratkaisemiseksi, voimassa olevan sopimuksen muuttamiseksi tai uuden sopimuksen aikaansaamiseksi. Tätä työrauhavelvoitetta voidaan virkaehtosopimuksessa laajentaa. Työrauhavelvoite koskee myös yhdistystä, jonka 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittu alayhdistys on yhdistyksen suostumuksella tehnyt virkaehtosopimuksen. Pääsopimuksen, yleissopimuksen tai muun ainoastaan erityiskysymyksiä koskevan sopimuksen voimassaolo ei estä ryhtymästä työtaistelutoimenpiteisiin uuden muita kysymyksiä koskevan sopimuksen aikaansaamiseksi, ellei toisin ole sovittu.

12 §

Jos valtion neuvotteluviranomainen tai virkamiesyhdistys katsoo, että työtaistelutoimenpide voi saattaa yhteiskunnan tärkeät toiminnot vakavaan häiriötilaan, eikä neuvotteluissa ole päästy yksimielisyyteen työtaistelutoimenpiteestä luopumisesta tai sen rajoittamisesta,

Jos valtion neuvotteluviranomainen tai 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu virkamiesyhdistys katsoo, että työtaistelutoimenpide voi saattaa yhteiskunnan tärkeät toiminnot vakavaan häiriötilaan, eikä neuvotteluissa ole päästy yksimielisyyteen työtaistelutoimenpiteestä

Voimassa oleva laki

on neuvotteluviranomaisella tai virkamiesyhdistyksellä oikeus *kolmen* vuorokauden kuluessa työriitojen sovittelusta 27 päivänä heinäkuuta 1962 annetun lain (420/62) 7 §:ssä mainitun ilmoituksen saatuaan kirjallisesti ilmoittaa valtakunnansovittelijain toimistoon saattavansa asian valtion virkariitalautakunnan käsiteltäväksi.

Ehdotus

luopumisesta tai sen rajoittamisesta, on *valtion* neuvotteluviranomaisella tai virkamiesyhdistyksellä oikeus *viiden* vuorokauden kuluessa työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä mainitun ilmoituksen saatuaan kirjallisesti ilmoittaa valtakunnansovittelijain toimistoon saattavansa asian valtion virkariitalautakunnan käsiteltäväksi.

13 §

Virkariitalautakunnassa on *kuusi* jäsentä. Jäsenet, joiden tulee olla virkamiesten työoloihin perehtyneitä, nimeää valtakunnansovittelijä kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan, näistä *kolme* valtion neuvotteluviranomaisen ja *kolme* virkamiesyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen esityksestä. Kullekin jäsenelle nimetään samojen perusteiden mukaan kaksi henkilökohtaista varajäsentä.

Virkariitalautakunnassa on *kahdeksan* jäsentä. Jäsenet, joiden tulee olla virkamiesten työoloihin perehtyneitä, nimeää valtakunnansovittelijä kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan, näistä *neljä* valtion neuvotteluviranomaisen ja *neljä* virkamiesyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen esityksestä. Kullekin jäsenelle nimetään samojen perusteiden mukaan kaksi henkilökohtaista varajäsentä.

16 §

Virkariitalautakunnan on ratkaistava työtaistelun vaarallisuutta yhteiskunnalle koskeva asia *kymmenessä* vuorokaudessa laskettuna 12 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa työtaistelun aloittamista tai laajentamista koskevan, työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä mainitun ilmoituksen antamisesta valtakunnansovittelijain toimistoon ja 12 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa siitä lukien, kun asia on saatettu virkariitalautakunnan käsiteltäväksi. Virkariitalautakunnan on ilmoitettava päätöksensä riidan osapuolille sekä valtakunnansovittelijain toimistoon.

Virkariitalautakunnan on ratkaistava työtaistelun vaarallisuutta yhteiskunnalle koskeva asia *neljässätöista* vuorokaudessa laskettuna 12 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa työtaistelun aloittamista tai laajentamista koskevan, työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä mainitun ilmoituksen antamisesta valtakunnansovittelijain toimistoon ja 12 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa siitä lukien, kun asia on saatettu virkariitalautakunnan käsiteltäväksi. Virkariitalautakunnan on ilmoitettava päätöksensä riidan osapuolille sekä valtakunnansovittelijain toimistoon.

17 §

Jos virkariitalautakunta on todennut aiotun tai aloitetun työtaistelutoimenpiteen tahi sen laajentamisen sellaiseksi kuin 12 §:ssä on sanottu, on lautakunnan päätöksessään kehotettava asianomaisia luopumaan työtaistelutoimenpiteestä osaksi tai kokonaan. Missään tapauksessa ei lautakunnan tutkittavaksi saatettuun työtaistelutoimenpiteeseen saa ryhtyä aikaisemmin kuin kahden viikon kuluttua työtaistelutoimenpiteen alunperin ilmoitetusta alkamis- tai laajentamisajankohdasta *tai, milloin sosiaali- ja terveystoimi on kieltänyt työtaistelun toimeenpanemisen tai sen laajentamisen määräajaksi, tämän määräajan päättymisestä lukien.*

Jos virkariitalautakunta on todennut aiotun tai aloitetun työtaistelutoimenpiteen tahi sen laajentamisen sellaiseksi kuin 12 §:ssä on sanottu, on lautakunnan päätöksessään kehotettava asianomaisia luopumaan työtaistelutoimenpiteestä osaksi tai kokonaan. Missään tapauksessa ei lautakunnan tutkittavaksi saatettuun työtaistelutoimenpiteeseen saa ryhtyä aikaisemmin kuin kahden viikon kuluttua työtaistelutoimenpiteen alunperin ilmoitetusta alkamis- tai laajentamisajankohdasta.

Voimassa oleva laki

Asianomaisen valtion viranomaisen on kuukauden kuluessa virkaehtosopimuksen hyväksymisestä lukien toimitettava jäljennös sopimuksesta valtakunnansovittelijain toimistoon.

Ehdotus

26 §

Asianomaisen valtion viranomaisen on kuukauden kuluessa sellaisen tarkentavan virkaehtosopimuksen tekemisestä, josta valtiolle aiheutuvista lisämenoista on sovittu voimassa olevassa virkaehtosopimuksessa, ja muun virkaehtosopimuksen hyväksymisestä lukien toimitettava jäljennös sopimuksesta valtakunnansovittelijain toimistoon.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 1984 ja sitä sovelletaan voimaantulon jälkeen tehtyihin virkaehtosopimuksiin, valtioneuvoston ja valtiovarainministeriön päätöksiin sekä voimaantulon jälkeen aloitettuihin tai jatkuviin työtaistelutoimenpiteisiin. Muutettuja 12 §:n 1 momenttia sekä 16 ja 17 §:ää sovelletaan, kun työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on annettava valtakunnansovittelijain toimistoon taikka asia on valtion virkaehtosopimuslain 12 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa saatettu virkariitalautakunnan käsiteltäväksi voimaantulon jälkeen.

4.

Laki**kunnallisen virkaehtosopimuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun kunnallisen virkaehtosopimuslain (669/70) 2 §:n 2 ja 3 momentti, viimeksimainittu sellaisena kuin se on osittain muutettuna 9 päivänä maaliskuuta 1979 annetussa laissa (275/79), sekä 5 §:n 2 ja 3 momentti, 13 §:n 1 momentti, 14 §:n 1 momentti, 17 § ja 18 § sekä

lisätään lain 5 §:ään uudet 2 ja 3 momentti, jolloin edellämainitut 5 §:n 2 ja 3 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Palvelussuhteen ehtoja eivät ole virastojen ja laitosten järjestysmuodon perusteet tai muu virkakoneiston järjestely, viran perustaminen tai lakkauttaminen, viranomaisen tehtävät tai sisäinen työnjako, työn johtaminen, työmenetelmät eikä virkasuhteen tai siihen verrattavan palvelussuhteen syntyminen taikka niiden lakkaamisen perusteet.

Ehdotus

2 §

Palvelussuhteen ehtoja eivät ole virastojen ja laitosten järjestysmuodon perusteet tai muun virkakoneiston järjestely, viran perustaminen tai lakkauttaminen, viranomaisen tehtävät tai sisäinen työnjako, työn johtaminen, työmenetelmät eikä virkasuhteen tai siihen verrattavan palvelussuhteen syntyminen taikka niiden lakkaaminen, lukuunottamatta irtisanomisaikaa ja irtisanomisen perusteita.

Sopia ei saa:

Voimassa oleva laki

1) virkaan vaadittavista kelpoisuusehdoista, viranhaltijain velvollisuuksista, kurinpidosta eikä muun kuin koulutuksen, opiskelun, sairauden, raskauden ja synnytyksen perusteella myönnettävästä virkavapaudesta;

2) eläkkeistä, perhe-eläkkeistä tai niihin verrattavista muista eduista, virkasuhdeasuntojen vuokrien määrästä taikka kunnan tai kuntainliiton muun omaisuuden käyttämisestä; eikä

3) niistä asioista, joista työehtosopimuksilla ei voida työntekijöiden osalta sopia.

Ehdotus

1) virkaan vaadittavista kelpoisuusehdoista, viranhaltijan velvollisuuksista eikä kurinpidosta;

2) eläkkeistä, perhe-eläkkeistä tai niihin verrattavista muista eduista, virkasuhdeasuntojen vuokrien määrästä taikka kunnan tai kuntainliiton muun omaisuuden käyttämisestä lukuunottamatta työnantajan ja viranhaltijoiden välisessä yhteistoimintatehtävässä toimivan henkilön työtiloja ja työvälineitä; eikä

5 §

Virkaehtosopimuksen estämättä kunnallinen sopimusvaltuuskunta voi, neuvoteltuaan siitä 3 §:n 4 momentissa tarkoitetun neuvottelunettelyä koskevan pääsopimuksen osapuolina olevien yhdistysten kanssa, määrätä viranhaltijain palvelussuhteen ehdoista toisin kuin virkaehtosopimuksessa on sovittu, jos henkilöstön saaminen kuntien ja kuntainliittojen palvelukseen tai palveluksessa pysyttäminen taikka muut painavat syyt sitä vaativat.

Kunnallinen sopimusvaltuuskunta voi, neuvoteltuaan 2 momentissa tarkoitettujen yhdistysten kanssa, määrätä niiden kuntaa tai kuntainliittoa työnantajana edustavien viranhaltijoiden palvelussuhteen ehdoista, joiden osalta virkaehtosopimuksen sitovuuspiiriä on virkaehtosopimuksessa rajoitettu.

Kunta tai kuntainliitto ei saa muutoin kuin 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa taikka 2 §:n 4 momentissa tarkoitetussa yksittäistapauksessa määrätä tai sopia eikä kunnallinen keskusjärjestö suositella virkaehtosopimuksen soveltamisalalla sopimuksen ulkopuolella olevan, virkaehtosopimuksessa tarkoitettua työtä suorittavan viranhaltijan palvelussuhteen ehtoja sellaisiksi, että ne ovat ristiriidassa virkaehtosopimuksen kanssa.

Edellä 1 ja 4 momentissa säädettyä on noudatettava ainoastaan sikäli kuin kunnallinen sopimusvaltuuskunta, kunta, kuntainliitto, viranhaltijayhdistys tai viranhaltija ei ole sidottu aikaisempaan toisin ehdoin tehtyyn virkaehtosopimukseen taikka mikäli virkaehtosopimuksessa itsessään ei ole sen sitovuuspiiriä rajoitettu.

Kunta tai kuntainliitto ei saa muutoin kuin 2 §:n 4 momentissa tarkoitetussa yksittäistapauksessa määrätä tai sopia eikä kunnallinen keskusjärjestö suositella virkaehtosopimuksen soveltamisalalla sopimuksen ulkopuolella olevan, virkaehtosopimuksessa tarkoitettua työtä suorittavan viranhaltijan palvelussuhteen ehtoja sellaisiksi, että ne ovat ristiriidassa virkaehtosopimuksen kanssa.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä on noudatettava ainoastaan sikäli kuin kunnallinen sopimusvaltuuskunta, kunta, kuntainliitto, viranhaltijayhdistys tai viranhaltija ei ole sidottu aikaisempaan toisin ehdoin tehtyyn virkaehtosopimukseen taikka mikäli virkaehtosopimuksessa itsessään ei ole sen sitovuuspiiriä rajoitettu.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

Jos kunnallinen sopimusvaltuuskunta tai viranhaltijayhdistys katsoo, että työtaistelutoimenpide voi saattaa yhteiskunnan tärkeät toiminnot vakavaan häiriötilaan, eikä neuvotteluissa ole päästy yksimielisyyteen työtaistelutoimenpiteestä luopumisesta tai sen rajoittamisesta, on sopimusvaltuuskunnalla tai viranhaltijayhdistyksellä oikeus *kolmen* vuorokauden kuluessa työriitojen sovittelusta 27 päivänä heinäkuuta 1962 annetun lain (420/62) 7 §:ssä mainitun ilmoituksen saatuaan kirjallisesti ilmoittaa valtakunnansovittelijain toimistoon saattavansa asian kunnallisen virkariitalautakunnan käsiteltäväksi.

Jos kunnallinen sopimusvaltuuskunta tai viranhaltijayhdistys katsoo, että työtaistelutoimenpide voi saattaa yhteiskunnan tärkeät toiminnot vakavaan häiriötilaan, eikä neuvotteluissa ole päästy yksimielisyyteen työtaistelutoimenpiteestä luopumisesta tai sen rajoittamisesta, on sopimusvaltuuskunnalla tai viranhaltijayhdistyksellä oikeus *viiden* vuorokauden kuluessa työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä mainitun ilmoituksen saatuaan kirjallisesti ilmoittaa valtakunnansovittelijain toimistoon saattavansa asian kunnallisen virkariitalautakunnan käsiteltäväksi.

14 §

Kunnallisessa virkariitalautakunnassa on *kuusi* jäsentä. Jäsenet, joiden tulee olla kunnallisten viranhaltijoiden työoloihin perehtyneitä, nimeää valtakunnansovittelija kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan, näistä *kolme* kunnallisen sopimusvaltuuskunnan ja *kolme* viranhaltijayhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen esityksestä. Kullekin jäsenelle nimetään samojen perusteiden mukaan kaksi henkilökohtaista varajäsentä.

Kunnallisessa virkariitalautakunnassa on *kahdeksan* jäsentä. Jäsenet, joiden tulee olla kunnallisten viranhaltijoiden työoloihin perehtyneitä, nimeää valtakunnansovittelija kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan, näistä *neljä* kunnallisen sopimusvaltuuskunnan ja *neljä* viranhaltijayhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen esityksestä. Kullekin jäsenelle nimetään samojen perusteiden mukaan kaksi henkilökohtaista varajäsentä.

17 §

Virkariitalautakunnan on ratkaistava työtaistelun vaarallisuutta yhteiskunnalle koskeva asia *kymmenessä* vuorokaudessa laskettuna 13 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa työtaistelun aloittamista tai laajentamista koskevan, työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä mainitun ilmoituksen antamisesta valtakunnansovittelijain toimistoon ja 13 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa siitä lukien, kun asia on saatettu virkariitalautakunnan käsiteltäväksi. Virkariitalautakunnan on ilmoitettava päätöksensä riidan osapuolille sekä valtakunnansovittelijain toimistoon.

Virkariitalautakunnan on ratkaistava työtaistelun vaarallisuutta yhteiskunnalle koskeva asia *neljässätoista* vuorokaudessa laskettuna 13 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa työtaistelun aloittamista tai laajentamista koskevan, työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä mainitun ilmoituksen antamisesta valtakunnansovittelijain toimistoon ja 13 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa siitä lukien, kun asia on saatettu virkariitalautakunnan käsiteltäväksi. Virkariitalautakunnan on ilmoitettava päätöksensä riidan osapuolille sekä valtakunnansovittelijain toimistoon.

18 §

Jos virkariitalautakunta on todennut aiotun tai aloitetun työtaistelutoimenpiteen tahi sen laajentamisen sellaiseksi kuin 13 §:n 1 momentissa on sanottu, lautakunnan on päätöksessään kehotettava asianosaisia luopumaan työtaistelutoimenpiteestä osaksi tai kokonaan. Missään tapauksessa ei lautakunnan tutkittavaksi saatettuun työtaistelutoimenpiteeseen saa

Jos virkariitalautakunta on todennut aiotun tai aloitetun työtaistelutoimenpiteen tahi sen laajentamisen sellaiseksi kuin 13 §:n 1 momentissa on sanottu, lautakunnan on päätöksessään kehotettava asianosaisia luopumaan työtaistelutoimenpiteestä osaksi tai kokonaan. Missään tapauksessa ei lautakunnan tutkittavaksi saatettuun työtaistelutoimenpiteeseen saa

Voimassa oleva laki

ryhtyä aikaisemmin kuin kahden viikon kulluttua työtaistelutoimenpiteen alunperin ilmoitetusta alkamis- ja laajentamisajankohdasta tai, milloin sosiaali- ja terveysministeriö on kieltänyt työtaistelun toimeenpanemisen tai sen laajentamisen määrääjäksi, tämän määrääjän päättymisestä lukien.

Ehdotus

ryhtyä aikaisemmin kuin kahden viikon kulluttua työtaistelutoimenpiteen alunperin ilmoitetusta alkamis- tai laajentamisajankohdasta lukien.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 1984 ja sitä sovelletaan voimaantulon jälkeen tehtyihin virkaehtosopimuksiin ja kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätöksiin sekä voimaantulon jälkeen aloitettuun tai jatkuviin työtaistelutoimenpiteisiin. Muutettuja 13 §:n 1 momenttia sekä 17 ja 18 §:ää sovelletaan, kun työriitojen sovittelusta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on annettava valtakunnan- sovittelijain toimistoon taikka asia on kunnallisen virkaehtosopimuslain 13 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa saatettu virkariitalautakunnan käsiteltäväksi voimaantulon jälkeen.

5.

Laki

kunnallisesta sopimusvaltuuskunnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnallisesta sopimusvaltuuskunnasta 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun lain (671/70) 8 §:n 1 momentti sekä
lisätään lain 1 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 8 b §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki**Ehdotus****1 §**

Sopimusvaltuuskunta voi antaa suosituksia palvelussuhdetta koskevissa asioissa, joista ei voida sopia virkaehtosopimuksin.

8 §

Sopimusvaltuuskunnan tai sen jaoston päätökseen, joka koskee virka- tai työehtosopimuksen tekemistä tai soveltamista, ei saa hakea muutosta. Sama koskee kunnan tai kuntainliiton viranomaisen päätöstä, joka on tehty kunnallisen virkaehtosopimuslain 3 §:n 2 momentin nojalla.

8 §

Sopimusvaltuuskunnan tai sen jaoston päätökseen, joka koskee virka- tai työehtosopimuksen tekemistä tai soveltamista taikka perustuu kunnallisen virkaehtosopimuslain 5 §:n 2 tai 3 momenttiin, ei saa hakea muutosta. Sama koskee kunnan tai kuntainliiton viranomaisen päätöstä, joka on tehty kunnallisen virkaehtosopimuslain 3 §:n 2 momentin nojalla.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 b §

Kunnallisella sopimusvaltuuskunnalla on oikeus saada kunnilta ja kuntainliitoilta 1 §:ssä säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tarpeelliset tiedot. Sopimusvaltuuskunnalla on sama oikeus saada tietoja valtion viranomaisilta, sikäli kuin on kysymys kuntien ja kuntainliittojen toimittamista tiedoista.

Milloin 1 momentissa mainitut tiedot on säädetty tai määrätty pidettäväksi salassa, sopimusvaltuuskunnan jäsenillä, niillä, joilla on oikeus osallistua sopimusvaltuuskunnan kokouksiin, ja sopimusvaltuuskunnan toimiston henkilökunnalla on sama velvollisuus salassapitoon kuin tiedot antaneella valtion tai kunnallisella viranomaisella.

Joka jättää noudattamatta 1 momentissa tarkoitetun tietojenantamisvelvollisuuden, tuomittakoon sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 198 .

6.

Laki

kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun lain (35/73) 15 §:n 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

15 §

Valtionosuus suoritetaan, erikseen säädettyjen perusteiden nojalla, niiden palkkausten ja muiden etujen osalta, joista on voimassa tai noudatettavana virkaehto- tai työehtosopimus, sen mukaisiin menoihin kuin tämä sopimus edellyttää, sikäli kuin eduskunnan palkkavaltuuskunta on hyväksynyt sopimuksen valtionosuuden suorittamisen perusteeksi tai, jos sopimus ei vaadi palkkavaltuuskunnan hyväksy-

Valtionosuus suoritetaan, erikseen säädettyjen perusteiden nojalla, niiden palkkausten ja muiden etujen osalta, joista on voimassa tai noudatettavana virkaehto- tai työehtosopimus *taikka kunnallisen virkaehtosopimuslain 5 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätös*, sen mukaisiin menoihin kuin tämä sopimus *tai päätös* edellyttää, sikäli kuin eduskunnan palkkavaltuuskunta

Voimassa oleva laki

mistä, valtion asianomainen viranomainen on sopimuksen sanotussa tarkoituksessa hyväksynyt.

Ehdotus

on hyväksynyt sopimuksen *tai päätöksen* valtionosuuden suorittamisen perusteeksi tai, jos sopimus *tai päätös* ei vaadi palkkavaltuuskunnan hyväksymistä, valtion asianomainen viranomainen on sopimuksen *tai päätöksen* sanotussa tarkoituksessa hyväksynyt.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 198 . Muutetussa 15 §:n 2 momentissa tarkoitettu kunnallisen sopimusvaltuuskunnan päätös rinnastetaan valtionosuuden perusteena virkaehtosopimukseen sen estämättä, mitä lain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu tavoin on ennen 1 päivää kuuta 198 muussa laissa tai sen nojalla erikseen säädetty toisin.

7.

Laki

työtuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään työtuomioistuimesta 31 päivänä heinäkuuta 1974 annetun lain (646/74) 13 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 23 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (244/79), uusi 6 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

13 §

Valtion puolesta panee kanteen vireille tai vastaa kanteeseen valtion virkaehtosopimuslain 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu valtion neuvotteluviranomainen tai sen määräyksestä momentin 2 kohdassa tarkoitettu hallinnonalan neuvotteluviranomainen sanotun pykälän 3 momentissa tarkoitettua tarkentavaa virkaehtosopimusta koskevassa asiassa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 198 .
